

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav primární a preprimární edUkace

Tvorba a realizace projektového dne na 1. stupni ZŠ

Diplomová práce

Autor:	Martina Jakoubková
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Hradec Králové

2015

Zadání diplomové práce

Autor: Martina Jakoubková

Studium: P0815

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Název diplomové práce: **Tvorba a realizace projektového dne na 1. stupni ZŠ**

Název diplomové práce Creation and realization project day in the 1st level of elementary school
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá tvorbou a realizací projektového dne na 1. stupni ZŠ na téma "Jak žijí děti ve světě".

Anotace:

Diplomová práce se zabývá tvorbou a realizací projektového dne na 1. stupni ZŠ na téma "Jak žijí děti ve světě".

Garantující pracoviště: Ústav primární a preprimární edukace,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PaedDr. Vladimíra Hornáčková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.12.2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne 16.6. 2015

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Věře Kociánové, Ph.D. za odbornou přípravu a vedení, které mi při zpracování práce poskytla.

Dále děkuji kolegům pedagogům, kteří se na realizaci projektu podíleli a pomáhali mi.

Anotace

JAKOUBKOVÁ, Martina. *Tvorba a realizace projektového dne na 1. stupni ZŠ*.
[Diplomová práce].

Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec králové, 2015. s. 77

Diplomová práce „Tvorba a realizace projektového dne na 1. stupni ZŠ“ je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretická část popisuje terminologii projektu, projektové metody a projektového vyučování. Popsány jsou kořeny projektového vyučování a jeho vývoj na území Česka. Dále jsou rozpracovány přednosti a úskalí této metody.

V praktické části shrnuji své poznatky, které jsem získala při realizaci projektového dne na 1. stupni. Podávám návrh, jak dětem přiblížit téma různých kultur prostřednictvím pohádky o Popelce v překladech z různých literatur. Realizace projektu proběhla ve školním roce 2010 na Základní škole Lubná-Sebranice a Mateřská škola Lubná. Diplomová práce nebo její jednotlivé části mohou být použity jako možný způsob pohledu do toho „Jak žijí děti ve světě“.

Klíčová slova:

projektové vyučování, globální výchova, dramatická výchova, kultura a jazyky

Annotation

JAKOUBKOVÁ, Martina. „ *Creation and realization project day in the 1st level of elementary school*“

[Diploma Dissertation].

Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec králové, 2015. s. 77

The diploma dissertation „ *Creation and realization project day in the 1st level of elementary school*“ is comprised by theoretical and practical part. The theoretical section

defines project terminology, project methods and project teaching. Rootage and progress of project teaching in the Czech Republic is described in the next part. Following section deals with the advantages and disadvantages of this method.

In practical section I summarize my knowledge I got while realizing my own project day in the 1st level of elementary school. I lodge application how the theme of other culture approach to the children through fairy tales of Cinderella in translation from various literatures.

The realization was hold in 2010 at „The primary school Lubná – Sebranice and Kindergarden in Lubná“ within Evropan day of languages.

The dissertation might be considered as a way of looping to „ *How the children live in the world*“.

Key words:

Project teaching, global education, dramatic education, culture and languages

Obsah:

Úvod.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE.....	10
1 Vymezení terminologie projektového vyučování.....	10
1.1 Projekt.....	10
1.2 Projektová metoda v době reformní pedagogiky.....	12
1.3 Projektová metoda u nás.....	12
1.4 Projektové vyučování v zahraničí a u nás.....	15
2 Typologie projektů.....	17
2.1 Typy projektů.....	17
2.2 Znaky projektů.....	19
2.3 Role učitele v projektu.....	19
2.4 Hodnocení projektů.....	20
2.4.1 Přednosti projektového vyučování.....	20
2.4.2 Úskalí projektové metody.....	22
3 RVP ZV a projekt.....	25
3.1 Naplnění cílů vzdělávání prostřednictvím projektu.....	25
3.1.1 Cíle RVP ZV a projekt.....	25
3.2 Vztah mezi projektovou a dramatickou výchovou.....	26
3.2.1 Cíle dramatické výchovy.....	28
3.3 Naplnění cílů vzdělávání prostřednictvím dramatické výchovy.....	30
3.4 Charakteristika vybraných metod dramatické výchovy.....	30
3.4.1 Pantomima.....	30
3.4.2 Narativní pantomima.....	30
3.4.3 Improvizace.....	31
3.4.4 Dramatizace.....	31
4 Přípravenost učitele , aby úspěšně realizoval vyučovací projekt.....	31
5 Charakteristika vybraných metod kritického myšlení	33
5.1 Klíčová slova.....	33
5.2 Brainstorming.....	33
5.3 Myšlenková mapa.....	34
5.4 Diskuse.....	34
5.5 Metoda skupinového zkoumání	34
5.6 Rozhovor.....	35
5.7 Čtení v rolích.....	35
6. Etapy plánování a realizace projektu.....	35
7. Evropský den jazyků.....	37
8. Globální nebo multikulturní výchova.....	37
8.1 Cíle globální výchovy.....	38
8.2 Jak se vychovává v Anglii.....	38
9. Interpretace textů pohádky o Popelce.....	39
II. PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE.....	47
10. Záměr a cíle projektu.....	47
11. Plánování projektu.....	47
12. Struktura projektu.....	49
12.1 Projekt z hlediska vyučovacích předmětů.....	49
12.1.1 Učovací předměty obsažené v projektu, jejich obsah a cíle.....	49
12.2 Počet dětí.....	50
12.3 Časový rozsah.....	50

13.	Popis vyučovacích hodin a časové vymezení.....	51
13.1	Pravidla.....	51
13.2	1. ročník.....	51
13.3	2. ročník.....	53
13.3	3.ročník.....	55
13.4	4. ročník.....	57
13.5	5. ročník.....	60
14.	Realizace projektu.....	61
14.1	Charakteristika tříd.....	61
14.2	Průběh projektu.....	62
14.3	Prezentace výstupu projektu.....	65
14.4	Reflexe.....	68
15.	Hodnocení projektu.....	70
16.	Závěr.....	72
17.	Resumé.....	74
18.	LITERATURA A PRAMENY.....	75
19.	SEZNAM PŘÍLOH.....	77
	Přílohy	

ÚVOD

Název mojí diplomové práce je Tvorba a realizace projektového dne na 1. stupni ZŠ na téma „Jak žijí děti ve světě“.

Při výběru práce jsem spoléhala na svou tvořivost, kterou jsem chtěla uplatnit při návrhu vlastního projektového vyučování. Dalším důležitým kritériem při výběru tématu byla aktuální problematika projektové pedagogiky, která vstoupila do tradičního školství jako reakce na současné trendy. Z těchto důvodů jsem se rozhodla pro zpracování projektu, který bude využitelný i pro ostatní pedagogy. V mé diplomové práci se zaměřuji na podklady pro realizaci projektového dne. Zabývám se také problematikou globální výchovy, které mě přivedlo k tématu pohádky O Popelce.

Cílem teoretické části je podat teoretická východiska v problematice tvorby projektového dne na dané téma jako podklad praktické části. Týká se i kapitol o historii projektového vyučování, kladů a obtíží při realizaci takového dne. Dále zjišťuji možné zdroje poznání jiných kultur prostřednictvím národní slovesnosti.

Cílem praktické části je příprava projektového dne na 1. stupni ZŠ na téma „Jak žijí děti ve světě“, projekt zrealizovat s kolegy a s dětmi mladšího školního věku a zhodnotit.

Projektová výuka probíhala jeden den na 1. stupni na Základní škole Lubná-Sebranice a Mateřská škola Lubná od 1. do 5. třídy. Na projektu spolupracovali učitelé 1. stupně v rámci Evropského dne jazyků, který si připomínáme každoročně 26.září.

Cílem celého projektu bylo hravou formou seznámit děti s různými kulturami, procvičit stávající učivo s netradičními pomůckami a využít dětskou tvořivost k sestavení společné prezentace vizuální i improvizovaně dramatické.

1. TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE

Škola je svět, ve kterém děti tráví rozhodující část dne. Ve snaze zjednodušit přístup k nabývajícím informacím, se zjednodušuje poznávání světa a opravdového života. Projektová výuka se snaží opačným směrem, tedy zprostředkovávat poznávání skutečného světa v prostředí školy. (Coufalová, 2006)

Michael Knoll uvádí ve svém článku v Journal of Industrial Trachet Education, že v západních zemích „*The project is one of the standard teaching methods*“.(Knoll, 1997) Říká, že projekt je jedna ze standardních vyučovacích metod, u nás se ji teprve učíme stále častěji zařazovat a propojovat tak poznatky a učivo do smysluplných celků spjatých s opravdovým životem.

„Před tím, než se žáci pustí do projektu, musí na něj být dobře připraven sám pedagog.“ (Petrovská, 2010, s.7). Proto se nejprve seznámíme s pojmy, definicemi v historickém vývoji a jejich představiteli.

1. Vymezení terminologie projektového vyučování

1.1 Projekt

Termín projekt poprvé použil na vyšší zemědělské škole **R. W. Stimson** – „*home project*“ pro mimoškolní činnost studentů navazující na činnost školní a přiblížil tak, vyučování běžné realitě. Jednalo se o pěstování brambor a jejich následný prodej. (Valenta, 1993, s. 4).

Jednoznačné vymezení pojmu projekt v pedagogické literatuře najdeme obtížně. Mnozí autoři vůbec pojem projekt nedefinují, hovoří přímo o projektové metodě nebo o projektovém vyučování. Tyto pojmy se prolínají, přesto najdeme i v naší literatuře definici pojmů. Například na počátku 20. století jedním z prvních pedagogů u nás byl **R. Žanta**, který říká: "*Projekt je účelně organizovaný souhrn myšlenek, seskupených kolem důležitého střediska praktického vědění, směřující k určitému cíli.*" (R. Žanta, 1934)

Stejně projekty vidí **Coufalová**, která hovoří o tom, že projekty vycházejí z myšlenky tzv. koncentrace. Učivo se koncentruje kolem ústředního motivu, umožňuje tedy jinou

strukturaci učiva a tím i jiný pohled na svět. Použitím projektové metody od pohledu na svět prostřednictvím jednotlivých předmětů k pohledu globálnímu.

Na 1. stupni základní školy dochází k integraci přirozenou cestou, většinou prostřednictvím výuky jednoho učitele. V pedagogické teorii se hovoří o projektu v souvislosti s metodou výuky.

V současnosti jde o snahu propojovat poznatky z různých oblastí s tím, s čím se žáci setkávají v běžné realitě.

Při rozhodování o tom, co je projekt, rozhoduje vztah žáka k této činnosti a jeho podíl na činnosti a snaha přiblížit vyučování životu a právě myšlenku o seskupení učiva obsahuje již práce **Jana Ámose Komenského** Škola hrou. (Coufalová, 2006)

V projektech se uplatnila **Pestalozziho** genetická metoda, v šedesátých letech ruský pedagog **Ušinskij** prosazoval přípravu dětí pro život a ve výuce mateřského jazyka navrhl koncentraci učiva kolem témat vycházejících ze života dětí a také belgický pedagog, psycholog a lékař **Decroly** ovlivnil elementární vyučování seskupováním učiva kolem „centra zájmu“ dětí. Odvolával se na celostní vnímání světa. Jeho myšlenky byly použity v Německu, Rakousku a dalších zemích. (Coufalová, 2006)
Od 20-tých let 20. století se v zahraničí v projektech pracuje běžně.

Otec projektové metody Američan **W. H. Kilpatrick** uvádí o projektu toto: „*Projekt jest určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě.*“ (Valenta, 1993)

V. Příhoda definuje projekt jako žákův podnik, který dává vyučování jednotný cíl a přispívá k jeho životnosti. Projekt může obsahovat učivo z různých předmětů nebo pouze z téhož předmětu. Projekt musí mít jasně daný praktický cíl a uspokojivé zakončení. (Příhoda, 1936 in Coufalová, 2006)

Obdobně pohlíží na projekt i **S. Vrána**.

Podle **Kratochvílové** je projekt komplexní metoda vyučování.

“*Projekt je komplexní úkol (problém), spjatý s životní realitou, s níž se žák identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu*

a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti.” (Kratochvílová, 2006.s.36)

1.2 Projektová metoda v době reformní pedagogiky

Na přelomu 19. a 20. století sílí kritické hlasy na stranu školy. Princip přirozené výchovy upřednostňující individuální specifika a osobitý vývoj dítěte zazněl ve spise Švédky **ELLEN Keyové** *Století dítěte, vydaném v roce 1900. Byl v zápětí přeložen do mnoha jazyků.*

Významným představitelem americké progresivní pedagogiky byl newyorský pedagog **John Dewey** (1859-1952). Založil ji na teorii pragmatismu i behaviorismu. Do centra pozornosti se dostává pojem zkušenosti, která není pasovně přijímána dítětem, ale jde o interakci vůle, zkušeností dítěte a prostředí. Dle Deweye vyžaduje myšlení vždy zájem dítěte, ten se váže k poznávanému obsahu. Žák vstupuje do problémových situací, které vyžadují jeho reakci. Komplexní témata – projekty jsou základem učení, které mají být řešeny. Sám sice pojem „projektová metoda“ nepoužíval, dal k ní ale teoretický základ a může být považován za iniciátora této koncepce.

Za zakladatele projektové metody je považován spolupracovník Deweye profesor **William Killpatrick** (1871-1965), který se prostřednictvím této metody zasazoval o maximální rozvoj vědomostí, i dovedností a dispozic, hodnost, to vše pomocí kooperace, rozvoje kritického myšlení a tolerance. Metoda projektů se mu jevila jako nejvhodnější způsob utváření charakteru člena demokratické společnosti.

1.3 Projektová metoda u nás

Jedním z hlavních důvodů, proč na začátku minulého století začali pedagogové uvažovat o potřebnosti změn v pojetí výuky, a tedy mj. začali používat projektovou metodu, byly změny, které nastaly vlivem vědeckotechnické revoluce.

Představitelem projektové metody u nás byl **R. Žanta**. Myslí si, že tato metoda není všelékem na nemoci soudobého školství. Její uplatnění závisí na zdravé životní filosofii učitele, na jeho technické zdatnosti, inteligenci a duševní pružnosti a učitele, který dokáže ve správný čas napnout síly a přizpůsobovat se nepředvídatelé změně okolností. (Žanta, 1934)

Tyto myšlenky jsou aktuální i v současné době, kdy učitelé mají vysokoškolské vzdělání, všechny dostupné metody jim byly zprostředkovány během studia, stačí si je

jen v praxi ověřit a vybrat si tu osobně nejlepší. A přece je obtížné vzdát se zaběhlého tradičního školství a zařadit nové metody do výuky. Takovým projektem „ušitým“ na učitele byla a je tvorba školního vzdělávacího programu. Ve zdravých a tvůrčích pedagogických sborech tvorbu ŠVP vzali ne jako úkol, ale jako výzvu.

Čeští autoři zmiňují náročnost v organizaci při použití projektové metody (Pavlík). Projekt musí splňovat určité charakteristické znaky, které uvádí (Valenta) a pohybuje se kolem komplexního úkolu (Kratochvílová).

Projektová metoda je náročná svou **organizační charakteristikou**, není „sedavá“ ale je pracovní, organizačně složitá. (O.Pavlík in Mojžíšek , 1975)

Za přednosti projektové metody jsou uváděny tyto:

1. Nejcennějším rysem je individuální i kolektivní úsilí každého žáka.
2. Práce v projektu se velmi blíží přirozené práci, jejíž důsledek je větší přetrvání poznatků a zkušeností a jejich lepší použitelnost při řešení životních problémů.
3. Projekt je pásmem poznatků a aplikací, které nejsou izolovány.
4. Životní vztahy jsou látkou konkrétní a určitou.
5. Projektová metoda předpokládá vnitřní (motivované) učení, které je cennější než vynucené zvnějšku. (Vrána, 1938)

V současném pojetí tendence, aby se vzdělávání více individualizovalo a diferencovalo (na úrovni žáků i vzdělávacích zařízení), vyvolávají velkou řadu změn, projevující se po celém světě. Jsou to např. rychlý socioekonomický vývoj, změny charakteru práce a vědy, snadná dostupnost informací, globalizace.

Pojem „projekt“ je však často zařazovaný termín v současné pedagogice, až je otázka, zda se vždy jedná o projekt.

Projektová metoda je definována i pomocí **charakteristických znaků**. Valenta (1993) uvádí, že těmito znaky jsou :

- cílená, promyšlená a organizovaná učební činnost
- intelektuální (teoretická) i ryze praktická
- vyhovuje potřebám a zájmům žáků, ale též pedagogickému rozhodnutí učitele

- koncentrována kolem základní ideje, základního tématu
- komplexně ovlivňuje žakovu osobnost
- vyžaduje od žáka převzetí odpovědnosti za vlastní učení
- je především „záležitostí“ dětí, pedagog vystupuje především v roli konzultanta, partnera
- nabízí celistvé poznání, zkoumá problém z různých úhlů pohledu
- má praktické zaměření a směřuje k upotřebení v životě
- výsledný produkt projektu posiluje smysl učení, důležité je i zaznamenávání průběhu – procesu učení
- je založena na týmové spolupráci dětí
- propojuje život školy se životem obce, širší společnosti (Valenta, 1993)

Projektová metoda je definována také pomocí **projektu - komplexního úkolu**, jímž se žáci zabývají a vlastní zkušeností dospějí k závěrečnému produktu projektu. (Kratochvílová, 2006) Vlastními slovy: *“Vzhledem k tomu, že projekt vnímáme jako podnik žáka, pak na projekt nahlížíme jako na uspořádaný systém činností učitele a žáka, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činností vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.”* (Kratochvílová, 2006,s.37)

Podle **Zdeňka Dlaboly** projektová metoda z výše uvedených důvodů posiluje motivaci žáků a učí mimo jiné důležitým životním dovednostem: spolupracovat, diskutovat, formulovat názory, řešit problémy, tvořit, hledat informace.

Z hlediska současné školy projektová metoda vede ke změně motivace žáka. Vnější motivace je nahrazena motivací vnitřní, žák tedy projevuje zájem o danou problematiku. V projektu žák není pouhým objektem výuky, ale stává se subjektem výuky. Spolupracuje nejen s učitelem, ale sám svou práci řídí.

V praxi to znamená velký posun směrem k žákovi. Žák se podílí na plánování projektu i na samostatném řešení daného problému. Učitel působí na žáka tak, že má pocit, že sám žák je aktivním činitelem ve vyučovacím procesu. Učitel se postupně dostává do role rádce, žáci přebírají iniciativu. (Dlabola, 2007)

1.4 Projektové vyučování v zahraničí a u nás

Termíny výuka a vyučování bývají používány jako synonyma, pojem výuka má v didaktických teoriích širší využití. Všechny metody procházejí svým vývojem a přizpůsobují se danému období. Kořeny projektového vyučování se nacházejí v 2. polovině 19. století na území USA, která čerpala z filozofického pragmatismu, který vznikl v Evropě. Hlavním pojmem je *pragma*“ (čin) a jeho váha v praktickém životě. „*Vede-li nás nějaká myšlenka k činu s dobrým výsledkem, pak je daná pravdivost myšlenky. Získává se tím zkušenost, která je důležitá pro pozdější jednání.*“ (Cipro, 2002, s.5)

Jak uvádí Kratochvílová, za kritérium pravdy je považována užitečnost, hodnota, úspěšnost. (Kratochvílová, 2006, s.25 in Vítková)

Vlivem prudkého rozvoje průmyslu a měst v poslední třetině 1. století dochází v USA ke snížení společenských rolí institucí obce a rodiny, kde se přenášely zkušenosti a dovednosti z otce na syna, navzájem si v obci pomáhali a učili se způsobům společenského soužití.

Roli vytvoření nového systému školní výchovy převzal **John Dewey** (1859-1952). Prosazoval filosofické myšlení sloužící praktickému životu, byl odpůrcem tradiční školy a systému pasivního verbálního charakteru vzdělání. Sledovat cíle a průběh psychologických činností, jeho pojetí bylo založené na zájmech a činnostech dětí. Ve vyučování postupoval od praxe k teorii. Způsob řešení problémových situací vycházel z experimentu, pokusem a omylem následně volí žák nejužitečnější řešení, získává vlastní zkušenost. Roztříštěnost poznatků řeší opět ve vztahu k praxi.

Jeho následovník profesor **William H. Kilpatrick** uvedl tyto myšlenky do škol a vzdělával učitele a ředitele škol. Prosazoval aktivizující obsah vyučování založeném na řešení problémů v praxi. (Cipro, 2002, s. 127) Kilpatrick napsal spis “Projektová metoda” (1918), který jako první vymezuje obsah projektové výuky a stává se nejdůslednějším uplatněním Deweyovy pragmatické pedagogiky.

Tyto zakladatele projektové metody následovaly s různými obměnami hnutí reformní pedagogiky představované M. Montesori, P. Petersenem, C. Freinetem, R. Steinerem, H. Parkhurstovou a dalšími. (Průcha, 2001, s.26)

Pro vnikající mladou demokratickou republiku byla projektová metoda optimální při hledání podoby školy. (Dvořáková, 2009, s. 29) A také měla velký ohlas, protože mnozí čeští pedagogové studovali ve 20-tých letech v USA, např. V. Příhoda, J. Uher nebo St. Vrána. (Singule, 1991, s. 9 in Kratochvílová, 2006, s. 29) Pokrokový pedagog **Josef Úlehla** podal v r. 1918 návrh „Osnova zákona o národním školství“, ten neprošel. Podpořil ho však **V. Příhoda** ve svém návrhu tzv. jednotné školy. (Kratochvílová, 2006, s. 30) Jednotná škola se soustředí na individualitu dítěte. Základní učební ideou byla pracovní škola, která si dávala za cíl nejen vzdělanost dítěte, ale také výchovy a pěstování jeho charakteru. Využívala se projektová a problémová výuka a zaměřovala se na výsledek práce. (Kratochvílová, 2006, s. 30)

S okupací Československa skončili od roku 1929 založené pokusné školy V. Příhodou. Poté vlivem polických změn byly přerušeny veškeré reformní snahy na více než 40 let. Není o nich zmínka v žádných odborných pedagogických textech. (Kratochvílová, 2006, s.30-31)

Projektová výuka se začala využívat až po revoluci roku 1989. V roce 1993 byl představen projekt Obecná škola především pro první stupně škol, přijat MŠMT byl r.1995. A to už byl vydán Standard základního vzdělávání, který definoval výstupy z 1. a 2. stupně, umožňoval pluralitu vzdělávacího systému. Následovalo přijetí dalších vzdělávacích programů - Základní škola 1996, Národní škola 1997, alternativní vzdělávací program Marie Montesori, Česká škola waldorfského typu, Začít spolu. (Kratochvílová, 2006, s. 32) Také vznikaly školy alternativní – školy Waldorfské, školy s prvky Daltonského a Jenského plánu, Zdravá škola, aj. (Kratochvílová, 2006, s. 32) V 90. letech díky občanskému sdružení PAU (Přátelé angažovaného učení) se projektová metoda dostává do širšího povědomí škol. Zasloužila se o to Jitka Kašová svou publikací „Škola trochu jinak – projektové vyučování v teorii i v praxi“, ve které představuje projekty inspirující další školy. Také publikace J. Valenty „ Pohledy. Projektová výuka ve škole a za školou“, vydaná v roce 1993 může být označována první teoretickou prací. (Kratochvílová, 2006, s. 33).

V současnosti jsou k dispozici práce např. M. Dvořákové, A. Tomkové, J. Kašové, J. Coufalové, J. Skýbové, kteří o projektech pojednávají a uvádějí praktické zkušenosti. Školy se snaží zavést projektovou metodu a hledají k tomu použitelné materiály, vznikají příručky pro učitele, např. z programu Les ve škole – škola v lese Kamily Petrovské a sdružení Tereza.

2. Typologie projektů

2.1 Typy projektů

Projekty rozlišuje Coufalová podle různých kritérií, např.

- podle účelu

na projekty, které se snaží vtělit myšlenku, plán do vnější formy, na projekty, které vedou k estetické zkušenosti a na projekty usilující o řešení problému a pak na ty, které vedou k získání dovednosti.

Je třeba si rozmyslet, co bude jeho hlavním cílem – objevení nových poznatků a získání nových dovedností nebo dosavadní znalosti a dovednosti procvičovat a aplikovat v nových situacích nebo je cílem naučit žáky pracovat ve skupině.

- podle vztahu k učivu a vyučovacím předmětům.

Rozhodneme se, zda bude projekt zaměřen na učivo jednoho předmětu nebo zda bude integrovat učivo různých předmětů.

- podle organizace

Toto kritérium souvisí s předchozím hlediskem, pokud víme, které učivo bude projekt zahrnovat, zvolíme organizaci vyučování. Může probíhat během nějakého období v hodinách nebo v částech hodin, může se prolínat vyučovacími hodinami příbuzných předmětů. Může se jednat o pravidelné vyčlenění některých dnů pro projektovou výuku. V naší situaci se jedná o projektový den a bude se prolínat jednotlivými vyučovacími předměty v hodinách nebo částech hodin.

- podle délky trvání

projekty mohou být krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Pro získání prvních zkušeností s touto metodou je vhodně zvolený projekt na jedno školní dopoledne. Postupně lze promýšlet a připravovat projekty trvající týdny i měsíce. Dlouhodobé projekty vznikají ve spolupráci s dalšími učiteli a mohou být celoroční.

- podle místa konání

Místem konání mohou být třídy i prostory mimo školu, může to být i pobyt ve škole v přírodě. Může to být však i projekt, na kterém žáci pracují doma nebo ve školní družině. Domácí práce většinou navazuje na školní a výsledky jsou pokračováním projektu ve škole. Spojení školy s každodenní realitou je významným znakem projektu, kde žáci spolupracují s dalšími institucemi.

- podle navrhovatele

Pokud vychází projekt ze zájmu a potřeb žáků, jedná se o projekt žakovský nebo spontánní. Další skupinu tvoří projekty umělé,tj. vytvořené učitelem. To se může stát, ale dále už musí být rozvíjeno druhým subjektem, žáky. Toto kritérium „navrhovatele“ je velmi důležité pro posouzení, zda se jedná o projekt nebo integrovanou tematickou výuku. (Coufalová, 2006)

Porovnání projektového vyučování a integrované tematické výuky

Integrovaná tematická výuka	Projektové vyučování
Cíl se více váže k tématu, obsahu.	Cíl je více idea, záměr, změna, produkt než téma.
Východiskem je téma – různé pohledy (úhly pohledu) na téma, jeho mapování, přehledy porozumění.	Východiskem je problém, praxe, experiment, objevování, ověření hypotézy.
Vztah mezi aktivitami je volnější, méně provázaný, aktivity nemusí být vzájemně podmíněné.	Aktivity jsou více vzájemně podmíněné, provázané, více na sebe navazují, podporují se.
Menší spoluzodpovědnost žáka, větší odpovědnost učitele – především při plánování.	Žák se spolupodílí na celém průběhu projektu (při plánování, volbě problému, postupu apod.)
Uzavřenější prostředí (nevyžaduje přesah do jiných systémů – např. mimo třídu)	Otevřenější systém, přesah do života školy, obce, regionu apod.

(Dlabola, 2001)

- podle počtu zapojených žáků

Počet žáků může být rozmanitý. Učitel se snaží zapojit nejprve celou třídu, mohou být projekty i pro menší počet žáků, pro skupinu, dvojice nebo jednotlivce. S náročnějšími projekty je lépe pokud spolupracují i ostatní třídy školy. Na menších školách se můžeme pustit do projektu celé školy. Užití internetu otevírá nový prostor pro tuto metodu a umožňuje i spolupráci různých škol. Projektová metoda může tak přispět k poznání života dětí v různých zemích.

- podle velikosti

Projekt může být malý, zabývat se jedním úkolem, výpočtem, postupem, výtvořem. Pod stejným názvem se může jednat i o projekt velký, zabývající se jednotlivostmi více do detailů. (Coufalová, 2006)

2.2 Znamky projektů

- vychází z potřeb a zájmů dítěte, má pro dítě smysl, uspokojuje potřebu získávat nové zkušenosti, rozvíjí celou osobnost,
- souvisí se životem, vychází z konkrétní a aktuální situace, neomezuje se na prostor školy,
- přináší globální pohled na problém, je interdisciplinární,
- má praktický výsledek, přináší konkrétní produkty,
- důležitý je nejen výsledek, ale i samotná činnost a tvořivý charakter aktivit,
- je především podnikem žáka – žáci se podílejí na plánování a podobě projektu, organizují si práci, odpovídají za průběh a výsledek projektu,
- zpravidla se realizuje ve skupině, učí žáky spolupracovat, zároveň je vede k samostatnosti a odpovědnosti, propojuje školu s životem obce nebo širší společnosti,
- mění roli učitele (Coufalová, 2006)

2.3 Role učitele v projektu

Ve srovnání s tradičním vyučováním se mění role učitele, nepředává hotové poznatky, ale stává se spoluvůrcem a poradcem žáků. Úkolem je navodit situace, kde žák cítí potřebu poznání, a umožnit žákovi vlastní objevování. Každý nese za svůj díl odpovědnosti. V nejnižších ročnících zpravidla převládá řídicí funkce učitele, ale postupně roste samostatnost žáků, umění spolupracovat s ostatními a jejich zodpovědnost za průběh i výsledek projektu. Učitel pomáhá v kritických chvílích a vytváří ve třídě bezpečné a klidné prostředí, ve kterém se žáci nebojí projevit individualitu.

Učitel se sice na projekt musí připravit, ale projekt přináší neočekávané situace, na které musí reagovat, práci pomáhat organizovat a částečně kontrolovat. Tyto nečekané situace jsou příležitostmi k rozvoji žáků. Promyšlená příprava umožní učiteli sledovat žáky individuálně i mít kontrolu nad třídou jako celkem. (Coufalová, 2006)

2.4 Hodnocení projektů

Projektová metoda je jednou z možností jak měnit školu zevnitř. (Mazačová, 2008)

Využívali ji zpočátku školy alternativní a inovativní, školy tradičního typu ji zařazovaly spíše pro „zpestření“, a také pod tlakem okolností a snahou seznámit se s novými postupy v praxi. Postupně jsou znovu objevovány „na vlastní kůži“ výhody a úskalí projektové metody a výuky. Již v rámci reformních škol 30. let byly projekty podrobovány důslednému zkoumání. Sám V. Příhoda píše, že „...byly vyzkoušeny všechny druhy projektů a byly poznány jejich výhody a nevýhody. V seminářích reformních škol bylo o projektové metodě referováno a podrobně projednáváno...“ (Příhoda, 1936. s. 162)

2.4.1 Přednosti projektového vyučování

Projektové vyučování je jednou z možností funkčního spojení učebních předmětů v poznávací a pragmatické oblasti.

Integrovaná výuka při projektové metodě **využívá mezipředmětové vztahy** v obsahu učebních předmětů i propojení poznatků s praktickou činností žáků.

Motivace je faktorem, který může snižovat napětí mezi požadavky danými osnovami a vybavením osobnosti žáka. Projektové vyučování **umožňuje vytvoření situací k motivaci žáků**, které obsahují pobídky pro aktualizaci jejich poznávacích sociálních nebo výkonových potřeb, ale individualizace vyučování při respektování potřeb jednotlivců. Síla motivace je ovlivněna věkem, zpočátku převládá vnější motivace, k přeměně v převážně vnitřní motivaci přispívají vhodně volené učební činnosti. Projekt by měl motivovat nejen atraktivností námětu, ale žák by se něj měl soustředit delší dobu, až v něm jsou probuzeny nejen poznávací potřeby, a tím je vyvolána smysluplnost poznávání. Musí tedy vycházet ze skutečného života.

Pozor však na negativní motivační činitele, a to je strach z opakovaných neúspěchů nebo pocit nudy. Takové situace by při projektovém vyučování neměly nastat.

Projektová metoda umožňuje žákům **zaměřit svou aktivitu a úsilí na řešení problémů praktického života**. Žáci poznávají v reálných situacích, že to co se naučili, má smysl. Zjišťují, že to, co se naučili doposud nestačí, že musí ke zdárnému dokončení projektu získat nové poznatky. V běžném životě pokud je člověk postaven před problém, má možnost hledat řešení v příručce, komunikovat o něm s kolegy,

podívat se do návodu apod. Projekt **využívá rozmanité zdroje informací**,dává možnost radit se, mýlit se a opravit chyby.

Žák může individualizací v projektovém vyučování projevit svoji představivost a tvořivost a projevit tak svoji svobodu. Díky tomu, že každý žák nemusí nutně dělat v projektu to, co se od něj očekává, někdy teprve v průběhu projektu učitel pomáhá najít žákovi jeho místo na společném díle třídy.Jde o to zapojit se , mít zájem, pracovat s radostí a případně se dočkat uznání kolektivu.

Projekt nutí žáky jednat, spolupracovat s ostatními. Do popředí vystupují metody, které umožňují získávat nové kompetence, intelektuální dovednosti i schopnost pracovat v týmu, osobně se angažovat v řešení problémů, brát na sebe rizika, přispívat k soudržnosti týmu. **Spolupráce mezi učiteli** je ideální již ve fázi plánování, přináší to více nápadů, zefektivnění práce i možnost zapojení více žáků do práce. **Spolupráce mezi žáky** individuální nebo skupinová by měla nastoupit tam, kde je to účelné. V projektech připomínající běžný život jsou role přidělovány podle zájmu a schopností. Učitel by se měl snažit, aby žáci chápali smysl dělby práce a cítili výhody z ní. Spolupráce učitele a žáků je dána změnou role, učitel je partnerem, poradcem, prostředníkem mezi skupinami.

Projekt učí řešit problémy. Žáci se učí hledat a vyrovnávat se s problémy. Musí je identifikovat, popsat a začít hledat strategii řešení. Vybírají různé možnosti, z nich volí vhodnou cestu k řešení. Učí se řešit dílčí problémy před vyřešením problému obecného. Žáci organizují informace, průběžně hodnotí a na závěr zhodnocují závěr, který by měl být skutečným řešením problému.

Základní předpoklady pro tvořivost má každý jedinec. Pro stále rychleji se měnící svět kolem nás by žáci měli být připraveni reagovat a na změnách se podílet, musí **rozvinout představivost a tvořivost.** To lze jen v prostředí, ve kterém mají radost z pochopení učiva, prostor pro samostatnou práci, ve kterém jsou všechny nápady přijímány, kde panuje ovzduší důvěry a pohody.Učitel musí být připravený, že žáci použijí k řešení problému i jinou cestu, než si představoval, správné řešení není jen to, které odpovídá učivu, ale to, které vede k cíli.

Projekt učí pracovat s informacemi. Umožňuje jejich vyhledávání, třídění a ověřování, zařazování do struktur. T jsou dovednosti, kterými by škola měla připravit žáka. Pracuje se nejen s učebnicí, vyhledávají se informace v literatuře, tisku, na Internetu. Vedeme i k ověřování informací ve více zdrojích. Výlučným zdrojem

informací při projektovém vyučování již není učitel, přesto neztrácí autoritu, ale převzetím nových funkcí ji v očích žáků získává.

Projekt má kladný vliv na mravní rozvoj žáka, např. rozvoj odpovědnosti a tolerance, vnitřní kázně apod. Může se však projevit i nesprávné jednání žáka. (Coufalová, 2006)

Přednosti i úskalí projektové výuky také důsledně zpracovává J. Kratochvílová (2006). Rozlišuje čtyři dimenze – dimenzi žáka, učitele, dimenzi procesu učení se a dimenzi okolí.

Klady projektové výuky se dají uvést také zkráceně v bodech podle Radka Sárköziho:

- Propojuje poznatky z různých předmětů, pomáhá vidět věci v souvislostech.
- Pomáhá zapojit smyslové vnímání žáků a prožitek.
- Umožňuje dobře individualizaci.
- Žáka motivuje a aktivizuje.
- Úzce se pojí s reálným životem.
- Rozvíjí žákovy pracovní a studijní návyky.
- Umožňuje žákům pracovat v týmech a skupinách. (Sárközi, 2010)

2.4.2 Úskalí projektové metody

Propagátoři této metody zdůrazňují její klady, stále však zůstává metodou doplňkovou, která může přispět k řešení problémů současné školy.

Nenaplnění předností projektu – motivační síly a blízkosti životní reality. Jako nejefektivnější v tomto směru vycházejí spontánní projekty. Učitel pokud žáky nezná, může vytvořit projekt, který se mine účinkem. Musí obsah i organizaci velmi dobře promyslet, aby mohl ustoupit do pozadí a přesto projekt řídit. To bývá náročné. Cílem je aby žáci přijali učitelův projekt za svůj a přitom pomáhá s realizací, netlumí ale usměrňuje aktivitu žáka.

Odchýlení se od dodržování systému věd během vyučování. Žáci si potom nevytvářejí správné představy o základním systému oborů.

Posloupnost poznatků a situací je jiná v životě a jiná ve vyučování (od snadnějšího k obtížnějšímu). Učitel se zaměřuje na daný problém a vytváří u celený pohled na něj. důsledkem koncentrace učiva je chaotičnost výuky. Koncentrace učiva by měla být propojena s osvojování a nácvikem postupů a dovedností.

Projektovém vyučování dochází často i k nevyrovnanosti didaktické. Učivo nebývá dostatečně procvičeno.

Nejen motivace situacemi reálného života, ale žák je motivován radostí z práce, úspěchy vlastních nápadů, oceněním výsledků, uspokojením sociálních potřeb apod.

Ve školní praxi dochází k záměrnému hledání souvislostí v učivu, vytváří projekty, které jsou spíše integrací učiva. Učitel se spíše snaží o vnější efekt.

Omezující může být vedení zajištění výuky jedním učitelem. Ideální je spolupráce učitelů.

Projektová metoda je vhodná nadaným a průměrným žákům. Při nesprávné organizaci se mohou slabší žáci nudit, a to v případech kdy jde o hodnocení učitele a ne o potřeby žáků.

Projektové vyučování je prý jen hraní, hra je však přirozeným rozvíjením tvořivosti a fantazie, přípravou na skutečné životní situace.

Je kritizována její neefektivnost. Nelze znovu objevovat již objevené, nelze zcela vytlačit racionální předávání poznatků.

Učitelé ani žáci nejsou na používání projektové metody **připraveni**, nesetkali se s ní a nemají vlastní prožitek. Bude tedy i nadále menšinovou záležitostí, je dán osobností učitele.

Projekt učitel připravuje ne pro své nadřízené, ale pro své žáky. To dává pocit úspěchu a snahu se pustit do dalšího nového projektu. Ve školách mají šanci se prosadit projekty, které nejsou složité.

Selhávají projekty, které si učitel příliš „nalinkoval“. Dále vzniká dojem, že během vyučování nebylo učivo procvičeno na dostatečném množství úloh. Zkušenost autorů dokládá, že vhodné téma z reality umožní dostatečně tvořivému učiteli přivést žáky k tématům daným osnovami.

Kvalita projektu je však v oblasti kognitivní, v rozvoji sociálních schopností a dovedností a také umožňuje poznat žáky v nových situacích.

Žáci v nižších ročnících jsou z projektu často vyřazováni, ale lze připravit situace, ve kterých projeví svůj názor, zapojí fantazii, diskutují o způsobu řešení se sousedem. Je třeba přizpůsobit délku projektu, učitel musí usměrňovat vhodné náměty žáků. (Coufalová, 2006, s. 19, 20)

Z uvedeného výčtu výhod je zřejmé, že využití projektové metody splňuje požadavky na osvojení klíčových kompetencí žáků.

Dlouhodobé projekty, např. kombinace školního a domácího navíc učí žáky se

soustavně věnovat jednomu tématu v delším časovém úseku. Samotné rozvržení vlastní práce, vyzkoušení si toho, jak dlouho mu co trvá, přináší žákovi vodítko do budoucího života. Lépe dokáže odhadnout časové intervaly různých činností.

Základní vzdělávání vyžaduje na 1. i na 2. stupni podnětné a tvůrčí školní prostředí, které stimuluje nejschopnější žáky, povzbuzuje méně nadané, chrání i podporuje žáky nejslabší a zajišťuje, aby se každé dítě prostřednictvím výuky přizpůsobené individuálním potřebám optimálně vyvíjelo v souladu s vlastními předpoklady pro vzdělávání. K tomu se vytvářejí i odpovídající podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Přátelská a vstřícná atmosféra vybízí žáky ke studiu, práci i činnostem podle jejich zájmu a poskytuje jim prostor a čas k aktivnímu učení a k plnému rozvinutí jejich osobnosti. Hodnocení výkonů a pracovních výsledků žáků musí být postaveno na plnění konkrétních a splnitelných úkolů, na posuzování individuálních změn žáka a pozitivně laděných hodnotících soudech. Žákům musí být dána možnost zažívat úspěch, nebát se chyby a pracovat s ní. V průběhu základního vzdělávání žáci postupně získávají takové kvality osobnosti, které jim umožní pokračovat ve studiu, zdokonalovat se ve zvolené profesi a během celého života se dále vzdělávat a podle svých možností aktivně podílet na životě společnosti.

Nedostatky projektové metody můžeme kompenzovat:

- Profesní přípravou učitelů na projektovou výuku
- Zvyšování povědomí okolí o projektech a jejich řešení
- Využíváním mnoha dalších vyučovacích metod, které kompenzují právě nedostatky metody projektové. Navazujeme tak na odkaz R. Žanty – projektová metoda není všelék, není metodou všespatitelnou, ale jednou z možných metod školní edukace, která by však měla mít v procesu výchovy a vzdělávání rovnocenné postavení jako metody ostatní.
- Vytvářením vhodných podmínek pro projektovou výuku.
  - Poskytnutí učitelské autonomie v oblasti organizace výuky, řízení vyučovacího procesu a jistým způsobem i obsahu vzdělávání.
  - Kvalitní profesní příprava budoucích učitelů v řešení projektů.
  - Možnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

- Podpora vedení školy, pedagogů, rodičů a okolí.
- Dobrá spolupráce s okolím školy.
- Pečlivá příprava pedagoga.
- Materiální a prostorové zajištění.
- Dostatečný přístup k informačním zdrojům.
- Výměna zkušeností.
- Zájem dětí, jejich aktivita.
- Nadšení a vlastní přesvědčení. (Kratochvílová, 2006, s. 55)

3. RVP ZV a projekt

3.1 Naplnění cílů vzdělávání prostřednictvím projektu

Vymezení klíčových kompetencí v RVP ZV

Od 1.9. 2007 vstoupil do škol RVP ZV, v jehož rámci jednotlivé základní školy zpracovaly ŠVP. Projektová výuka se jeví jednou z cest, jak splnit cíle vzdělávání v RVP ZV.

„ Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní. “ (Rámcový vzdělávací program 2007, s. 6)

3.1.1 Cíle RVP ZV a projekt

„V základním vzdělávání se usiluje o naplňování těchto cílů:

- *umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení*
- *podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů*
- *vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci*
- *rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých*
- *připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné*

osobnosti, uplatňovali svá práva a plnili své povinnosti

- *vytvářet u žáků potřebu projevat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě*
- *učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný*
- *vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi*
- *pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci“ (Rámcový vzdělávací program 2007, s. 4)*

Ke splnění výše uvedených cílů může vést projektová výuka. Během realizace projektu žáci spolupracují ve skupině, učí se komunikativním dovednostem, ohleduplnosti, toleranci apod. Učí se obhájit svůj názor, ale také uznat svou chybu, učí se naslouchat, být empatičtí. Prostřednictvím projektů dochází také k rozvíjení schopností a dovedností žáků. Uskutečňování projektů tou správnou cestou, jak naplnit výše uvedené kompetence a cíle vzdělávání.

3.2 Vztah mezi projektovou výukou a dramatickou výchovou

Projektová metoda se také vhodně doplňuje s dramatickou výchovou. Pokud je tedy projekt uskutečněn pomocí metod dramatické výchovy, je tu větší šance, že učivo děti zaujme. Je ovšem nutno si uvědomit, že v edukačním procesu sehrává primární roli učitel. Každý učitel by měl začít nejdříve u sebe. Mít na mysli nejen zájem o vlastní vzdělávání, ale i o profesní růst vůbec. Pokud mnozí učitelé neprošli onou fází sebepoznání, nemohou být ani vnitřně motivováni k uskutečnění změn.

Vztahem mezi projektovou výukou a dramatickou výukou se zabývá pouze **Marie Pavlovská** v knize *Cesta současné školy ke škole tvořivé*. Proto budu vycházet z následujících citací:

„Mezi projektovým vyučováním a dramatickou výchovou lze najít úzkou souvislost, jejich metody se mohou prolínat a navzájem ovlivňovat, nelze však mezi nimi vymezit přesnou hranici. Obě formy sledují své cíle ve výchovně vzdělávacím procesu, ale zároveň se v mnoha prvcích shodují.“ (Pavlovská 2002, s. 11)

Zatímco projektové vyučování může řešit problémy z běžného života, dramatická výchova učí děti vnímat skutečnost prostřednictvím vlastního prožívání. Jednou z vhodných metod je „hra v roli“, kdy dítě poznává nejen sebe, ale i okolní svět. „**Hra v roli**“ má více úrovní, je třeba vést děti od jednodušších úrovní ke složitějším.

„Projektové vyučování učí děti diskutovat a formulovat názory, dramatická výchova učí obhajovat vlastní názor, podrobovat jej kritice a tím získávat schopnost měnit své postoje.“ (Pavlovská 2002, s. 11)

Děti sice dokáží obhajovat **svůj názor**, ale nejsou zvyklé **podrobovat jej kritice**. Jsou přesvědčeny, že jejich názor je ten správný. Navíc u nich není pěstována schopnost naslouchat ostatním, tudíž neumí mlčet, ale mluví všechny najednou. V této oblasti čeká nás pedagogové ještě spousta práce, neboť se pohybujeme nejvíce v rovině osobnostní.

V této rovině je třeba rozvíjet pozornost dětí, vštěpovat jim **zásady vzájemné asertivní komunikace**, **pěstovat** u nich **vůli** apod.

„Dramatická výchova učí spolupráci s druhými na společném díle, učí za něj nést odpovědnost, projektové vyučování učí spolupracovat.“ (Pavlovská 2002, s. 11)

Nyní se ocitáme v rovině sociální, nejdříve je ovšem třeba **vytvářet pozitivní sociální klima**. Pokud se toto nedaří nebo jen zčásti, nelze dosáhnout vzájemné spolupráce. Právě vztahy ve skupině se stávají oním klíčovým momentem. Pokud jsou z nějakých příčin v nerovnováze, dochází k potížím. Pedagog je odpovědný i za to, aby ve třídě bylo pozitivní sociální prostředí, ve kterém se děti budou cítit dobře. Tudíž budou připraveny podmínky pro tvůrčí spolupráci.

„Projektové vyučování umožňuje kvalitativní diferenciaci (podle sklonů a zájmů) a individualizaci ve vyučování, zaměstnává a formuje celou osobnost. Dramatická výchova dává každému dítěti příležitost uplatnit se podle jeho zájmů a schopností, pomáhá vychovávat tvořivou a vnímavou osobnost.“ (Pavlovská 2002, s. 11)

Jedním z úkolů učitele je **uplatnění individuálního přístupu k žákovi**. Učitel průběžně diagnostikuje žáka, snaží se zjistit, v které oblasti žák vyniká nebo je dobrý. Pozitivní motivací pak působí na žáka tak, aby mohlo dojít k rozvoji žákovy schopnosti či dovednosti. Zde hraje jistě nezastupitelnou roli právě dramatická výchova, jejíž metody mohou vést k odhalení žákových kvalit.

„Projektové vyučování má mravní dimenzi. Dramatická výchova učí uvědomovat si mravní dilemata, umět se v nich samostatně a odpovědně rozhodovat.“

(Pavlovská 2002, s. 11)

Morální výchovu dětí nelze samozřejmě opomenout. I v této oblasti hraje škola nezastupitelnou roli. Oba přístupy, tzn. projektové vyučování i dramatická výchova se tu vzájemně doplňují. Učitel se dostává do role koordinátora a rádce, neboť dítě může pocházet z takových rodinných poměrů, že nemusí mít v této oblasti jasno. Navíc může dojít k situaci, že **dítě je jiné národnosti či society**, v níž mohou být **zásady morálky** poněkud **odlišné**. Dochází zde k **prolínání se sociálním aspektem**.

Závěrem této kapitoly je možno říci, že dramatická výchova a projektové vyučování se navzájem prolínají. Zavádět projektové vyučování do výuky samo o sobě mi připadá spíše neúčelné. Děti by měly mít již jistou zkušenost nejen se sebepoznáním a sebekontrolou, ale i s prací ve skupině, vzájemnou komunikací apod. Mohou se tu samozřejmě uplatnit postupy, jak je uvádí Brian Way ve své knize *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací*. Vše ale naznačuje tomu, že nás učitele čeká v této oblasti dlouhá cesta.

3.2.1 Cíle dramatické výchovy

E. Machková v knize *Úvod do studia dramatické výchovy* uvádí tyto cíle a hodnoty dramatické výchovy:

- sociální rozvoj
- rozvíjení komunikativních dovedností
- rozvíjení obrazotvornosti a tvořivosti
- schopnost kritického myšlení
- emoční rozvoj
- dramatická výchova vede k sebepoznání a sebekontrolě
- estetický rozvoj, umění a kultura. (Machková 1998, s. 51-55)

Jak je zřejmé z výše uvedených cílů, využití metod dramatické výchovy vede nejen k celkovému rozvoji osobnosti, ale i k rozvoji sociálnímu, estetickému apod. *„Formulace cílů umožňuje zpětnou vazbu, tedy konfrontaci toho, co bylo zamýšleno, s tím, co se skutečně stalo.“* (Machková 2004, s. 34)

Při formulaci cílů je důležité brát v úvahu dva úhly pohledu. Jedním z nich jsou vnější podmínky, tzn. možnosti školy a učitele, které vedou ke splnění daného cíle. Měli bychom ovšem brát v úvahu i další hledisko a tím jsou potřeby žáků. Při formulaci cílů

je tedy kladen důraz na žákovu osobnost a její rozvoj. Tento přístup je dost často opomíjen, ale metody, obsah a cíle dramatické výchovy uvedené do praxe mohou znamenat velký krok vpřed.

„Cíle v dramatické výchově lze formulovat ve třech základních rovinách:

1. v rovině dramatické:

a) dovednosti v dramatické oblasti (hra v roli, výstavba celku, výrazové prostředky)

b) vědomosti o dramatických aktivitách a divadle (dramaturgie, historie, teorie).

2. v rovině sociální:

a) struktura skupiny, její dynamika, vztahy ve skupině, kooperace

b) poznávání života, světa lidí

3. v rovině osobnostní:

a) psychické funkce (pozornost, vnímání, obrazotvornost, myšlení, komunikace, emoce, vůle)

b) schopnosti (inteligence, tvořivost, speciální schopnosti) a příslušné dovednosti

c) motivace, zájmy

d) hodnotový žebříček, postoje“ (Machková 2004, s. 35)

Z uvedených cílů vyplývá, že dramatická výchova znamená výrazný posun v osobnostním a sociálním rozvoji žáka. Z výčtu cílů je zřejmé, jaký je tedy význam dramatické výchovy je v tom, že pojímá žáka komplexně. V rovině osobnostní se prolíná s psychologíí osobnosti a právě v této oblasti se mohou projevit různé problémy.

Vzdělaný učitel si všímá těchto jevů, citlivě na ně reaguje. Celý systém dramatické výchovy umí přizpůsobit specifikům dané třídy i potřebám jednotlivých žáků. Všímá si každého jedince zvlášť, ale dokáže vidět i třídu jako celek neboli sociální skupinu. Používá takové výukové metody, které vedou nejen k rozvíjení schopností, dovedností a zájmů žáků, ale i k vytváření žebříčku hodnot a postojů. Jedním z cílů učitele je také dosáhnout takového sociálního klimatu ve třídě, aby se i samotní žáci cítili ve škole dobře. Dramatická výchova může sehrát důležitou

rolí, co se týče formování dětského kolektivu a uplatňování metod dramatické výchovy do školních osnov je prevencí těchto negativních jevů ve škole.

3.3 Naplnění cílů vzdělávání prostřednictvím dramatické výchovy

Cíle dramatické výchovy jsou uvedeny i v RVP ZV, kde se uvádí že žák:

- „zvládá základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla;
- dokáže hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých rozlišuje herní a reálnou situaci;
- přijímá pravidla hry; vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná
- zkoumá témata a konflikty na základě vlastního jednání
- spolupracuje ve skupině na tvorbě jevištní situace; prezentuje ji před spolužáky;
- sleduje prezentace ostatních
- reflektuje s pomocí učitele svůj zážitek z dramatického díla (divadelního, filmového, televizního, rozhlasového)“ (Rámcový vzdělávací program 2007, s. 88)

V našem projektu bude třeba vyjadřovat emoce a rozpoznávat je v chování druhých, přijímat pravidla hry, spolupracovat ve skupině na tvorbě jevištní situace a prezentovat ji před spolužáky, sledovat prezentace ostatních a s pomocí učitele hodnotit svůj zážitek z dramatického díla.

3.4. Charakteristika vybraných metod dramatické výchovy

3.4.1 Pantomima

U dětí přirozená a velmi oblíbená činnost. Děti rády předvádějí jednotlivé činnosti, kterými se zaobírají, či charakterizují pohybem konkrétní postavy, které dále rozehrávají. Využíváme zde také hry na kontakt s imaginárním partnerem či manipulaci s imaginárním předmětem posilující fantazii a představivost dětí.

3.4.2 Narativní pantomima

Je aktivita, kdy děti pantomimicky provádějí vše podle učitelova vyprávění – narace. Vyprávění a provádění činností probíhá souběžně, učitel vypráví tak, aby děti mohly na jeho vyprávění reagovat. Činnost dětí je simultánní – všichni hrají souběžně, ale každý svým způsobem tak, aby hra odpovídala vyprávění.

3.4.3 Improvizace

Jedná se o rozehrání námětu, který děti samostatně řeší (př. jsme v kouzelném lese, na pouti, v ZOO, jsme čerti, loupežníci apod.). Námětem může být situace z reálného života, stejně jako motiv z pohádky nebo příběhu. Situace by měla být jasná, s výraznou akcí a prostorem pro řešení problému. Děti vstupují naprosto přirozeně do rolí, rozvíjejí pomyslné dialogy s partnerem – učí se spolupracovat. V improvizaci přijímají role i prostřednictvím předmětů, rekvizit a loutek. Pracujeme takto zejména s dětmi starší věkové skupiny. U mladších dětí pomáhá improvizaci rozvíjet učitelka, vstupuje do hry a účastní se jí společně s dětmi.

3.4.4 Dramatizace

Pojem má obvykle dva základní významy. Nejčastěji je jím myšleno převedení epické předlohy do dramatické podoby určené k divadelnímu ztvárnění. Někdy jsou

s tímto pojmem spojeny také aktivity související s rozhráváním improvizací a námětů, které vycházejí z textové předlohy. Jedná se především o to, aby si děti prožily určité konkrétní momenty, které přímo korespondují s pohádkou, příběhem či poetickým textem. Tvořivost dětí je zaměřena zejména na domýšlení a vlastní realizaci situací.

V improvizacích se děti neučí přesné repliky textu, ale mluví svými slovy a mohou přidávat vlastní nápady. Zároveň lze užít tento pojem při práci s textem, který dotváříme pohybem či zvukomalbou (doprovodem na Orffovy nástroje) a dáváme tak textové předloze další rozměr (psaná podoba textu získá „oživenou“ podobu). Je nutné si uvědomit rozdíl mezi tímto typem dramatizace a prací s textem oproti mechanickému dramatizování, kdy děti pouze reprodukují text bez nového zážitku a další zkušenosti.

4. Přípravenost učitele, aby úspěšně realizoval vyučovací projekt

Myslím, že neméně důležité kromě znalosti, co je projekt neboli projektové vyučování, je i vědět, jaké nároky jsou kladeny na vybavenost mě – učitelky pro tvorbu a realizaci projektu. Zdeněk Dlabola ze Sekce vzdělávání ve školství JOB uvádí ve svém kurzu „Ten dělá to a ten zas tohle a všichni tomu říkají „projekt“ toto:

1.respektovat pedagogicko – psychologická východiska

- zdůvodnit a respektovat současné trendy ve vzdělávání a orientovat se v terminologii (viz výše)
- znát žáka, jeho osobnost a umět pracovat s dětmi s SVP

2. Vytvářet podnětné prostředí

- vytvářet prostorové a materiální prostředí
- vytvářet sociálně komunikativní prostředí

3. Znáť a užívat metody a formy aktivního učení

- využívat metody kritického myšlení – např. VCHD, klíčová slova, volné psaní, pětílístek, I.N.S.E.R.T., filtr, podvojný deník, brainstorming, myšlenková mapa, čtení s předvídáním, skládkové učení
- metody aktivního učení – diskusní techniky, techniky řešení problémů, simulační techniky a hraní rolí
- plánovat výuku pomocí třífázového modelu učení E-U-R, identifikovat dílčí dovednosti, které jsou rozvíjeny aktivizujícími metodami a formami práce

4. Efektivně řídit kooperativní činnosti

- Před započatím kooperativní činnosti připravit vše potřebné, např. témata - práce s pravidly, vědomě dělit žáky do skupin. Aktivně a předem pracovat s cíli a kritérii hodnocení, vybírat vhodné metody ve vztahu k cíli, efektivně zadávat kooperativní úkoly apod.
- Efektivně řídit proces – průběh kooperativního učení, např. jak zastávat roli průvodce v procesu učení, reagovat na nečekané situace – tzn. Přizpůsobovat se okolnostem, efektivně pokládat otázky, reflektovat aktivity podle kritérií (produkt a proces), práce s chybou ad.

5. Ovládat jednotlivé kroky tvorby projektu

- Stanovit cíle , např. technika SMARTu, BLOOMova taxonomie, stanovovat cíle ve vztahu k očekávaným výstupům a průřezovým tématům v ŠVP, plánovat „pozpátku“, stanovovat nejen kompetenční ale i obsahové cíle apod.
- Zvolit postup projektu, např. používat různé typy projektů – projekt podle Gardnera, simulace jako projekt, projekt – řešení problému, projekt postavený na nosné myšlence; rozumět konceptu projektového vyučování a integrované tematické výuky, tedy rozpoznat, co je a co není „projekt“
- Vést žáky k sebereflexi, reflexi a hodnocení, např. znát a užívat techniky reflexe (procesů produktů, reflexe x sebereflexe – průběžné a finální, vědomě a cíleně pracovat s kritérii hodnocení, rozpoznat zónu nejbližšího vývoje žáka ad.

6. Průběžně plánovat a realizovat konkrétní projekty či učební jednotky, např. zpětná vazba od externího mentora či supervizita, vzájemná hospitace a systém jejich zavádění, bezpečná zpětná vazba.

7. Reflektovat vlastní práci, např. mapovat vlastní pokrok, směřovat ke kvalitě (standardu) školy pojmenované v autoevaluačním rámci v ŠVP, společně s kolegy tento standard utvářet v rámci autoevaluace školy, apod. (Dlabola, 2008)

S některými metodami zatím nemám zkušenost, jiné jsem si již ověřila během běžné výuky, a jsou vhodné do našeho projektu, proto si je představíme podrobněji.

5. Charakteristika vybraných metod kritického myšlení

5.1 Klíčová slova

Z textu nebo tématu, o jakém chceme s žáky diskutovat, vybere učitel několik klíčových slov a ty napíše na tabuli. Dvojice mají pár minut na to, aby si promyslely veškeré souvislosti, které je mezi slovy napadnou. Dále pokračujeme prací s textem a dvojice sleduje, jak moc se jejich předpoklad potvrdil.

5.2 Brainstorming

Autorem této metody je americký psycholog Alex F. Osborn a použil ji poprvé v roce 1938. Název jí dali účastníci experimentu, znamená „mozková bouře“ a *„hlavním smyslem brainstormingu je vyprodukovat co nejvíce nápadů a potom posoudit jejich užitečnost.“* (Švec 2003, s. 164)

Dále Švec uvádí pravidla brainstormingu:

1. Nepřipouští se kritika žádných navrhovaných řešení, nápadů.
2. Podporuje se naprostá volnost v produkci nápadů.
3. Pozornost je zaměřena na vyprodukování co nejvíce nápadů.
4. Každý návrh, nápad se musí zapsat.
5. Inspirovat se při vytváření nových nápadů již vyprodukovanými nápady.

Brainstorming přispívá nejen k rozvoji tvůrčího myšlení dětí, ale i k aktivnímu přístupu k výuce. Ideální pro práci ve skupině, nápad jednoho žáka vyvolává asociace u jiného. Pomocí této aktivizující metody výuky mohou vymyslet spoustu nápadů i děti, které se jindy jeví jako nesmělé. Zřejmě je pro ně povzbuzující pravidlo, že právě jejich řešení, i když je zprvu nerealizovatelné, nebude kritizováno. Brainstorming potřebuje čas, zpočátku konvenční nápady se postupně mění na tvořivé. Doporučuje se

zařadit nejprve „rozcvičku“, během níž se žáci uvolní a vyjasní si pravidla. Nejprve se nápady zapisují a poté třídí. Následně vytvářejí z hesel další výukovou metodu, a to myšlenkovou mapu.

5.3 Myšlenková mapa

„Myšlenkové mapy jsou grafickým zachycením volných asociací probíhajících v našem mozku při řešení problému či přemýšlení nad určitou otázkou. Myšlenkové mapy jsou založeny na tom, že mozek neasociuje lineárně, ale že jakoby krouží kolem tématu, vrací se, přeskakuje atd. Zpravidla se doporučuje, aby se hlavní téma, problém, pojem napsal do středu papíru a ve směru hodinových ručiček se pak zachycovaly písemně asociace.“
(Valenta 1998, s. 148)

Tato metoda je vhodná pro tvořivé myšlení dětí. Tímto způsobem si děti mohou uspořádat své myšlenky, dát jim konkrétní podobu. Myšlenkovou mapu využijí při plánování projektu dětmi za pomoci učitele. Tato metoda umožní volné asociace dětí, například při plánování.

5.4 Diskuse

Diskuse znamená dialog dvou a více osob, zúčastněné osoby se snaží najít řešení určitého problému. Uplatňuje se schopnost naslouchat druhému, umět říci svůj názor, argumentovat. Diskuse patří mezi metody verbálně-zvukové podobně jako interview.

5.5 Metoda skupinového zkoumání

Je metodou skupinové výuky a jednou její variantou je tzv. metoda skupinového zkoumání. Tato varianta skupinové výuky (Švec 2003, s. 145) zahrnuje šest kroků:

1. vymezení tématu zkoumání, resp. problému,
2. analýza a sestavení plánu řešení ve skupině,
3. vlastní kooperativní řešení problému ve skupině, týmové zkoumání, syntéza získaných výsledků,
4. příprava prezentace výsledků, aby byla zajímavá i pro ostatní žáky ve třídě,
5. prezentace výsledků práce jednotlivých skupin,
6. zhodnocení činnosti všech skupin a přínosu jednotlivců.

Tato metoda přispěje k rozvoji týmové práce, tvůrčího myšlení a komunikace.

Děti mohou získávat nové poznatky četbou knihy a encyklopedií, jsou jimi motivovány. k tomu, aby navštívily knihovnu, či si prohlédly příslušné webové stránky. Následně si mohou své poznatky srovnávat ve třídě, provádět syntézu získaných výsledků a připravit si podklady pro prezentaci. Metodu skupinového zkoumání použijí

v praktické části své diplomové práce. Dětem bude zadán úkol, aby zjistily co nejvíce informací o .....

5.6 Rozhovor

„Je pojat spíše jako osobní komunikace, byť třeba s problémovým charakterem, nebo i bez něj. Rozhovory obsahují žádosti, rady atd.“ (Valenta 1998, s. 138) .

Tato metoda je použita v praktické části ve fázi hodnocení dramatických lekcí. (viz kap. 8.2.2.) Každá dramatická lekce je ukončena rozhovorem mezi učitelem a dětmi. Děti mohou tak vyjádřit své pocity a zážitky. Učitel má předem připraveny otázky, které se týkají dané problematiky.

5.7 Čtení v rolích

Na tuto metodu se žáci rozdělí do skupinek. Každá dostane text a role, které si mezi sebou žáci ve skupince rozdělí. Každý ze skupinky pak přečte text ve své roli. Pokud je text dlouhý, mohou žáci role přehodit. Po přečtení textu každý ze skupinky řekne ostatním, jakou roli měl a co z textu zjistil. Role by měl učitel dávat takové, aby byly přiměřené věku dítěte. Tato metoda se dá využít při práci s jakýmkoliv textem. Jednou z rolí by měl být vždy tzv. dohlížitel – ten má za úkol dohlížet na ostatní ve skupince. Hlídá nejenom čas, ale také práci ostatních. Z dalších rolí uveďme např. roli ilustrátora, jenž k textu namaluje ilustraci. Další role učitel vybírá na základě zvoleného textu. Tento model by mohl být vhodný ke zvládnutí dalšího požadavku na učitele.

6. Etapy plánování a realizace projektu

Analýza výchozí situace – jaká je současná situace v dětském kolektivu, v čem spatřují učitelky problémy či pozitiva skupiny, co potřebují řešit nebo na co se připravují.

Formulace záměru projektu – proč projekt budeme dělat, jaký bude jeho předpokládaný přínos – stanovení základních otázek, na které s dětmi budeme hledat odpověď.

Cíle a záměry projektu jsou klíčovou fází plánování. Stanovíme cíle, které určují směr celého projektu. Postupně je rozpracováváme na dílčí cíle, ve kterých formulujeme, co chceme projektem dosáhnout, co chceme vyřešit, co chceme vytvořit, co chceme děti naučit, k jakým posunům by u dítěte mělo dojít.

Vytvoření plánu projektu

Plán obsahuje:

- návrh tématu, kterým se budeme zabývat; strukturu obsahových celků a podtémat; volbu situace, která bude pro děti problémem popř., jak téma dětem představíme a jak je budeme motivovat,
- kdo, kdy a jak bude plán realizovat, s kým budeme spolupracovat (zda a jak budou zapojeni další zaměstnanci školy, děti z jiných tříd, popř. veřejnost, rodiče); kolik času budeme projektu a činností věnovat,
- soubor smysluplných činností a nabídku příležitostí, které jsou vzájemně propojeny a navazují na sebe,
- materiály a pomůcky, které se vztahují k tématu a jsou základem podnětného prostředí.
-

Realizace projektu

Dbáme na to, aby děti měly dostatek času, necháváme je dokončit činnosti i za cenu prodloužení projektu, respektujeme individuální tempo. Dáváme dětem možnost volby, čeho se chtějí zúčastnit. Poskytujeme prožitek úspěchu každému dítěti, podporujeme je v jejich úsilí, vytváříme bezpečné prostředí. Vedeme děti k tomu, aby samy rozvíjely projekt dle vlastního zájmu a aktuálních potřeb.

Průběžné hodnocení

Během realizace projektu **průběžně vyhodnocujeme činnost**, umožňující operativní obměny, variace a doplnění plánovaného projektu. Vyhodnocování lze provádět různými metodami – pozorováním, analýzou dětských prací, dialogem s dítětem, diskusemi ve skupině a podobně.

Vyhodnocení celého projektu

Vracíme se k cílům, které jsme si vytyčili na začátku plánování a podle nich zkoumáme, zda se podařilo naplnit záměr projektu, jak projekt přispěl k rozvoji dětí, k jakému posunu dítěte došlo směrem k očekávaným výstupům daných v RVP ZV, kde zůstaly rezervy, co se nepovedlo uskutečnit vůbec. Z těchto závěrů pak vyplyne, kam bude naše práce dál směřovat (je tak vlastně prvním krokem k přípravě dalšího projektu). Vytvoříme prostor pro hodnocení projektu dětmi a podporujeme sebehodnocení dětí. Nezapomínáme ani na hodnocení projektu ostatními

účastníky(rodice, obec, veřejnost, kteří nám mohou pomoci doplnit patřičný pohled na danou problematiku.

Zveřejnění výsledků projektu

Mohou to být práce dětí, výstava, či vystoupení pro veřejnost, beseda s rodiči a dalšími účastníky projektu apod.

7. Evropský den jazyků

Na základě prohlášení Rady Evropy z 6. prosince 2001 se slaví Evropský den jazyků každoročně 26. září ve 47 členských zemích Rady Evropy, tuto oslavu Rada uspořádala společně s Evropskou unií. Cílem svátku je propagovat jazykovou rozmanitost a studium jazyků v zemích Evropy.

Obecné cíle Evropského dne jazyků jsou:

- upozornit veřejnost na důležitost studia jazyků, posilování mnohojazyčnosti a interkulturního porozumění.
- podpora jazykové a kulturní rozmanitosti Evropy.
- podpora celoživotního jazykového vzdělávání na školách i mimo školy.

Ve stále více se globalizující společnosti znamená ovládnutí cizích jazyků větší šance – šance na práci, šance při studiu, šance na lepší život jak ve vlastní zemi, tak i v jiných částech světa.

Na mé kmenové škole se každý rok vracíme k výročí Evropského dne jazyků v tento den 26.září. Na přípravě se podílí učitelé vyučující cizí jazyky a spolupracují s ostatními učiteli napříč vyučovacím procesem.

8. Globální nebo multikulturní výchova

Globální výchova je pedagogický směr, který vznikl v 80.tých letech v New Yorku. Její představitelé – Graham Pike a David Selby - chápou globální výchovu jako směr, který se zabývá různými společenskými, kulturními a environmentálními problémy světa okolo nás. Propojuje je s pedocentrismem a systémovou teorií.

8.1 Cíle globální výchovy

Cílem globální výchovy je podle zmiňovaných autorů utvářet osobnost člověka, který: *„Respektuje a přijímá lidi s odlišnými názory, pohledy na svět a rozdílným kulturním zázemím, neboť cítí, že mají podobná přání a potřeby jako on, že je s nimi v tomto smyslu spojen. Reflektuje ekonomickou, politickou, technickou, kulturní a ekologickou provázanost současného světa, problémy lidstva na globální i lokální úrovni, jejich vzájemnou souvislost, je si vědom trendů v jejich vývoji a také toho, jak je s nimi spojen jeho osobní život. Cítí (proto) zodpovědnost za svou aktivitu a osobní růst vůči sobě i svému okolí (světu).“*, (Pike, Selby, 2000)

V té době se rozvíjela řada výchovných směrů, které reagovaly na vybrané problémy, jako je například rozvojová výchova, environmentální výchova, výchova k lidským právům, výchova ke zdraví, výchova k míru, multikulturní výchova a další výchovy se sociálně kritickým rozměrem. Přes různé zaměření mají tyto výchovy řadu společných rysů. Zpravidla upřednostňují aktivní práci dětí před tradiční frontální výukou a využívají různé aktivizující metody (hry, diskuse, projekty), po kterých následuje společný rozbor (závěrečná diskuse, reflexe, cílená zpětná vazba).

K myšlenkám globální výchovy se hlásí řada osobností i organizací, kteří uplatňují různé metodické postupy zahrnující simulační hry, diskusní techniky, kooperativní hry, práci s textem, dramatické metody, rituály, imaginace či modlitby.

Nejčastěji se učitelům doporučuje vytvářet integrované tématické celky, kdy se zvolené téma (např. chudoba) stane výchozím bodem pro zkoumání v jednotlivých předmětech.

8.2 Jak se vychovává v Anglii

Přemýšlela jsem jak naplnit téma „Jak žijí děti ve světě“. V současné době do zahraničí nejezdím, takže mě ovlivňují pouze média, která nemusí být směrodatná, ale našla jsem jeden zajímavý článek na webu rodina.cz v článku „Jak se vychovává v Anglii“, kde porovnává Jana Samuelson různé přístupy k dětem české matky a anglického způsobu výchovy. Popisuje z pohledu matky už od počátku přístup k dětem, který označuje za „poněkud drsnější“, např. již před narozením je dítěti připraven pokoj, do kterého se asi v 6. měsíci přestěhuje. V roce by už mělo prospat celou noc ve svém pokoji. Po roce musí maminky nastoupit do práce a cena jeslí je vysoká, a proto se dětem věnují paní na hlídání nebo tzv. au-pair. Prarodiče bývají daleko, protože je běžné stěhovat se za prací.

Ve výchově kladou rodiče důraz na každodenní zdvořilost a fair play. Slovíčko share (podělit se) je jedno z prvních, které se učí (vystřídat se u hraček, nepředbíhat, omluva za prohřešky). U starších dětí uplatňují tzv. zlobivý schůdek, kde se mají nad sebou zamyslet. Na naše poměry chodí děti málo oblékané, doma chodí naboso a i v tělocvičně na základní škole cvičí naboso, jeden z druhů školek funguje právě v tělocvičně. Punčocháče nosí jen holčičky. Školka je uspořádána tak, aby dítě mohlo volně pobíhat a vybírat si mezi činnostmi. Jsou k dispozici hračky, často mají děti volný přístup na zahrádku. Velký důraz je kladen na tvořivost a rozvoj představivosti. Nekouká se tolik na čistotu, málokde se přezouvají, ale nikdo výkony dětí příliš nesrovnává a podporují je, aby se vyvíjely svým tempem. Od čtyř let je reception class (přípravná třída), školní docházka začíná v pěti letech a vyučování trvá od devíti do tří hodin. Děti se učí hrou, Angličané neočekávají od dětí dokonalé výkony. I v sešitě, kde se písmenka naklánějí na všechny strany, je pochvala. Anglické dítě je sice od mala vystavováno nepřízní počasí, spí odděleně a ve čtyřech jde do školy, ale je na něho kladen mnohem menší tlak na dokonalost, a má tak možná větší šanci stát se v dospělosti sebevědomým člověkem.

9. Interpretace textů pohádky o Popelce

Světový kontext literatury

Pohádka patří ke starobylým slovesným žánrům objevujícím se už v předantických kulturách, ve starověku však nebyla předmětem sběratelského ani autorského zájmu s lidovou pohádkou se tedy často setkáváme v úpravě původního vyprávění, případně folklorního zápisu v podobě literární adaptace (klasické adaptace lidových pohádek např. v tvorbě K. J. Erbena, či autorské adaptaci lidových pohádek – beletrizovaná forma, např. v tvorbě B. Němcové)

Základním dílem světové anonymní pohádky je arabský cyklus Tisíc a jedna noc zhruba od 16. st. se objevují snahy o ucelené a samostatné zpracování folklorních pohádek, jedinečným počinem je klasicistní soubor pohádek Pohádky mé matky Husy Ch. Perraulta (pohádky Popelka, Kocour v botách) nový přístup k folklorní pohádce započala generace romantiků, kteří v pohádce spatřují **jeden z pramenů poznání duše národa**, zakladatelskými osobnostmi jsou bratři W. a J. Grimmové – jejich pohádky jsou výrazově drsnější, syrovější, směřují však již k dětskému čtenáři. Jádro lidových pohádek tvoří pohádky kouzelné, jejichž syžety se odvozují z prastarých rodových mýtů a obřadů spojených s bolestnou zkouškou odolnosti.

Pohádkový slabikář - Popelka a jiné pohádky – Popelka (pro 1.ročník)

Příběh o Popelce pro 1. ročník jsem vybrala z vydavatelství Junior, který byl vydaný pro Fortunu Libri v Praze 2007. V knížce je několik, které provázejí děti písmenky abecedy s motivací, že „ *Abecedě se přestalo líbit ve školním slabikáři. Rozhodla se, že se podívá do pohádek. Některá písmenka se schovala do pohádky o Popelce a jiná do vyprávění o Krásce a Netvorovi. Dalším se zachtělo čarovat, a tak se rozběhla za Aládinem a jeho kouzelnou lampou. A některá písmenka šla na pomoc Jeníčkovi a Mařence z pohádky o Perníkové chaloupce. ...*“ V září, kdy se náš projekt koná, se blíží k nácvičce písmenka **A a** . Toto písmenka je tučně vyznačeno v počátečním textu pohádky o Popelce. Na následujících stranách pokračuje upozornění na další písmena abecedy. Text je svou velikostí vhodný pro žáky 1. ročníku a doplněný krásnými ilustracemi.

Kontext literatury Takto upravená pohádka je určená pro děti předškolního věku a přímo upravená pro procvičování písmen v prvním ročníku a počáteční čtení. Pro českou edici Fortuny Libri ji vydalo slovenské vydavatelství Junior v Praze 2007.

Tématická výstavba Námětem příběhu o Popelce je problematika neúplné rodiny a bolestná zkouška odolnosti v dospívání. Hlavním tématem příběh malé osiřelé Aničky (Popelka), ze které nová maminka (macecha), udělala služku svých dvou dcer , Adély a Otýlie a její odměna za vytrpěné ústrky v podobě svatby s princem. Motívem příběhu je že pracovitostí a odvahou s trochou kouzel ke štěstí a spokojenosti Popelka dojde.

Kompoziční výstavba

Popelčin příběh je popsán velkými písmeny na deseti, respektive pěti dvoustranách. Vždy na levé straně text a na pravé obrázek s procvičovaným písmenkem. Toto písmenka je tučně vyznačené v textu malá i velká varianta. Postupně jsou tak procvičeny samohlásky A a E e I i O o U u á é í ó ú , souhlásky a slabiky M m ma me Mi T t ta to Tú Te . Za každou pohádkou je dvoustrana, která např. rozvíjí slovní zásobu (ve vybraných slovech určit zda patří do města či vesnice) nebo hledání vlastních jmen v zadaných slovech – pampeliška – Eliška.

Čas a prostředí

Jak už to v klasických pohádkách bývá, příběh se odehrává v bezčasové věčnosti a v místně nespecifikovaném prostředí, přesto se dozvídáme v této autorské úpravě, že Anička žila v domě na náměstí.

Postavy

V pohádce vystupují postavy, které mají jasně dané své role, ale na rozdíl od klasické pohádky se autoři snaží o přiblížení se čtenáři – posluchači tím, že postavám dali jména jako mají děti – posluchači.

Hlavní postavou je Anička – Popelka, která žije s maminkou a tatínkem v hezkém domě na náměstí, do té doby než se jí život změní po smrti maminky. Je hodná a pracovitá, tak jak se vše kolem domu s maminkou naučila. Má vztah ke všem dalším postavám.

Tatínek – obchodník byl často na cestách za obchodem a nemohl se starat o osiřelou dcerku, měl dcerku rád, nechtěl ji nechat samotnou a tak jí opatřil novou maminku. Macecha byla před tatínkem k Aničce vlídná, ale když to neviděl upřednostňovala své dvě dcery, Adélu a Otýlii. Nové sestry jsou rozmazlené a stále se navzájem „hašteří“, Aničku mají za služku stejně jako jejich matka a posmívají se jí Popelko.

Rezavý kocourek Eliáš – jediný přítel Aničky.

Princ Ignác – syn Jeho milosti pana krále.

Babička, neznámá stařenka, která pomůže Aničce svými kouzly dostat ji na ples.

Obsah

Chtěla bych upozornit na různé obměny ve zvolených verzích pohádek, a proto se věnuji i obsahu.

Příběh začíná popisem idylického období soužití Aničky s tatínkem a maminkou. Vše se změní, když hodná vlastní maminka zemře a tatínek ve snaze zajistit dcerce bezpečí si zvolí novou manželku, vdovu. Jejich domácnost se rozšíří o jejich dvě dcery. Tatínek si myslí, že si bude mít Anička s kým hrát, ale dcery Adéla a Otýlie jsou „*pěkné dračice*“ stejně jako jejich maminka, která naoko dělala Aničce pomyšlení. Z Aničky udělali Popelku a zůstal jí jen její zvířecí přítel rezavý kocourek Eliáš. Změna v chodu domácnosti nastala, když přišla pozvánka na královský ples s královskou pečeti k osmnáctinám prince Ignáce. To měla Popelka ještě více práce s přípravami svých sester na ples. Když bylo vše připravené, Popelka chtěla jít s nimi a oblékla se do šatů po své mamince, ale sestry jí ze závidosti zničily. Macecha jí naložila práce a odjely. Nešťastné Popelce přišla na pomoc neznámá stařenka. Babička ji vyslechla a potěšila. Třikrát mávla kouzelnou hůlkou a proměnila dýni v kočár, dvě myšky v pár aksamitově černých koní, kocourek Eliáš se stal kočím a starý houser v lokaje. Popelce pak vyčarovala bílé šaty se zlatým živůtkem. Popelka ujížděla na zámek, kde když vešla vyvolalo to pozdvižení. Nejvíce se líbila princovi. Král byl spokojen a nechtěl si ji nechat ujít, nechal namazat schody smůlou. O půlnoci Popelka princovi zmizela a zbyl jen střevíček na schodu. Doma ji babička zase proměnila a sestry se vrátili z plesu plné

zážitků. Princ se střevíčkem se hned vydal Popelku hledat. Objel vše, ale marně, „*až v domě, kde bydlela Popelka, se na něj usmálo štěstí*“. Ani jedna ze sester střevíček neoblékla. Až tatínek přistrčil Popelku. „*Střevíček jí padl jako ulitý a na zámku začali chystat svatbu.*“

Jazyková výstavba

Vyprávění pohádky je napsané spisovným jazykem, krátkými rozvitými větami jednoduchými i souvětími. Dynamiku vyvolává přímá řeč, ta je často zvolací (*Kdyby to tak viděla maminka!, To tedy ne!*) nebo je použit rozkazovací způsob (*Neděkuj mi a jed!*). Stylově zabarvené jazykové prostředky slouží k charakteristice postav (*No tak, děvenky, nechte toho hašteření!* – matka, macecha. V přímých řečech i prostém vyprávění se objevují prostředky stylově zabarvené nebo zastaralé výrazy (*pometlo, hašteření, nafintěné, róby, aksamitově černé koně, živůtek, krasotinka, pozdvižení*) a ustálené výrazy (*mohli na ní oči nechat, začala odbíjet půlnoc, s větrem o závod, padl jako ulitý, chystat svatbu*). Podle úlohy vypravěče je pohádka psaná v er-formě. Do textu jsou vloženy obrázky, takže se dětem lépe čte. Na začátku první třídy děti s textem seznámí učitelka, pokud není žák, který již je schopen text přečíst.

Hodnocení

Příběh se čte snadno a upoutá přímými řečmi. Pro malého čtenáře je poutavý i tím, že postavy mají překvapivě jména. Největší důraz je kladen na začátku na vykreslení postav a známý děj a závěr je jaksí zkrácen. Jsou použity i zastaralé jazykové prostředky, které si musíme s dětmi vysvětlit.

Pro náš projekt bude použita pouze první strana, kde se seznamujeme s Aničkou – Popelkou a její novou rodinou a je zde vyznačené písmenko A a.

Charles Perrault - Pohádky - Popelka

(pro 2. ročník)

Pro druhou třídu jsem vybrala francouzskou verzi Popelka aneb skleněný střevíček.

Je zde zdůrazněno mravní ponaučení – být vlídnou a dobrou dívkou, bez těchto vlastností krása nic neznamena. Příběh vychází z období dvorných rytířů a vznešených dam. S textem je potřeba dětem pomoci.

Další části rozboru zkracuji a vybírám jen to, co bude zmíněno v projektu.

Perrault vyrostl v 17. stol. a byl vysokým úředníkem na dvoře krále Ludvíka XIV. Byl jedním z prvních spisovatelů a vydavatelů pohádek, ze kterých později čerpali i další autoři jako např. bratři Grimmové nebo Walt Disney.

Po tématické stránce je námětem dobré chování a vlídnost Popelky („byla po mamince, po nejhodnější ženě na světě“, které způsobí i napravení jejím dvěma nevlastním sestrám. Hlavním tématem je boj dobroty, vlídnosti a pracovitosti, poslušnosti a pokornosti proti nadutosti a pyšnosti.

Na pěti stranách je příběh doplněn dvěma celostránkovými obrázky od Františky Skály mladšího. Pro druhou třídu jsou to příliš malá písmenka na čtení, proto je nutné úryvek buď zvětšit a pohádku by měl přečíst dospělý. Na závěr je dvanáctiřádkové kurzívou odlišené zřymované.

Podle čeho poznáme pohádku? - Pohádka se odehrává v bezčasové věčnosti (Byl jednou jeden...), jen dílem autorovým je v přímé řeči náznak o dobové módě „šaty se anglickými ozdobami“. Známy příběh se odehrává v prostředí domu se zahradou a zámku.

Královský princ pořádal ples a pozval na něj všechny urozené osoby i naše dvě slečny – město si jich vážilo. Popelka všechny obsluhovala a chystala na ples a ještě se jí vysmívali a přidali práci. Když odjeli, dala se do pláče.

V příběhu nejvíce oslovuje vlídnost Popelky, její ústa k rodičům, hlavně mamince. Oproti tomu dravost jejích nevlastních sester. Na rozdíl od jiných příběhů je dána šance se polepšit .

Nejznámější pohádky – Učíme se anglicky - Popelka- Cinderella (pro 3. ročník)

Tuto úpravu knihy jsem vybrala pro 3. ročník, protože se zde anglický jazyk již vyučuje a se slovíčky i jejich výslovností již mají děti zkušenost. Slovíčka, která se objevují v pohádce, mají připravená po stranách každé dvoustrany. Knížka obsahuje velmi mnoho obrázků, které dokreslují známý děj.

Je to netradičně pojatá „učebnice“ angličtiny pro začátečníky. Její autorka, Joanna Zaránská, je učitelka angličtiny s letitými zkušenostmi s prací s dětmi.

Námětem je pracovitost a poslušnost Popelky odměněná šťastným životem. Hlavní téma je příběh osamělé Popelky, týrané svými zlými a ošklivými nevlastními sestrami, její „osvobození“ pomocí kouzel a odměna v podobě dlouhého a šťastného žití v princově paláci.

Příběh o Popelce je popsán v šesti obrazech a každé části pohádky je věnována stejná pozornost. Na ústředním obrázkem je vpravo část anglicky a vlevo překlad z angličtiny. Po celém levém kraji strany jsou slovíčka, která se vyskytují v textu a po celém kraji pravé strany jsou další rozvíjející slovíčka s obrázky. Na sedmé dvoustraně je celý text pohádky v několika obrazech přeložený do minulého času, ten však ve třetí třídě nevyužijeme.

Známý klasický příběh je hodně zestručněn do šesti obrazů.

OBRAZ 1: Začíná večerem, kdy se Popelka připravuje nevlastní sestry na ples.

OBRAZ 2: Když odjedou je smutná a dobrá víla ji potěší a vykouzlí jí šaty a kočár s koňmi. Před půlnocí však musí být doma.

OBRAZ 3: Na plese je nejpěknější ze všech a princ se zalíbí a tancuje jen s ní. Zazní půlnoc, Popelka zmizí princ, spěchá.

OBRAZ 4: Ztratí střevíček a promění se v chudou dívku. Bez kočáru se musí vrátit domů.

OBRAZ 5: Princ ji se střevíčkem hledá po celém království i v Popelčině domě. Sestrám je střevíček malý, jsou vzteklé. Až podle střevíčku na Popelčině noze pozná princ svou krásnou tanečnici a chce, aby se stala jeho ženou.

OBRAZ 6: Koná se svatba, na které je mnoho hostů, také král, královna i dobrá víla. Princ s Popelka žijí dlouho a šťastně.

V projektu použijeme druhý obraz.

Příběh je často doslovným překladem z angličtiny, je psán spisovným jazykem. Velmi často krátké jednoduché věty. Zvolací. Jedná se o popis děje, proložený jen několika přímými řeči (dobrá víla, princ). Dítě si ani nevšimne, jak pestrý je český jazyk. Pro co čeština má výraz, to angličtina řeší opisem nebo zjednodušením (lahůdky = dobré věci k jídlu *doog things to eat*, přirovnání padne jí jako ulitý = to je ten pravý *I tis just right*, věta Popelka se znovu promění v chudou dívku. = Popelka je znovu chudou dívkou. *Cinderella is a poor girl again.*)

Jedná se autorkou a jazykem angličtiny silně ovlivněný text příběhu o Popelce. Je třeba děti při čtení upozornit na pestrost českého jazyka a pracovat společně s textem. Text je velmi zjednodušen podle toho komu je určený, a to dětem začínajícím s angličtinou.

Popelka podle Walta Disneyho

(pro 4. ročník)

Tuto úpravu pohádky jsem vybrala pro 4. ročník. Takto zpracovaný příběh je velmi známý v západní Evropě. Walt Disney v tomto příběhu promítá svoje vlastní rané dětství, život na farmě, kde si kreslil zvířátka. Tyto kresby později ve svém profesním životě použil. Na sedmnácti textech proložených mnoha obrázky je vykreslený známý příběh o Popelce.

Dívka žila sama s otcem, urozeným bohatým vdovcem. Vzal si tedy macechu se dvěma dcerami Gizelou a Anastázií, aby se někdo o jeho dceru postaral. Po smrti otce se z Popelky stala služka ve vlastním domě. Děvčátko si rozumělo se zvířaty a ti jí pomáhali. Starý král měl syna, kterého musel oženit. Aby si mohl vybrat byli pozváni všechny dívky na vdávání z okolí. Popelka chtěla na ples, ale macecha řekla, až bude mít hotovo. Všechny pro Popelku připravily mnoho práce. Popelce pomáhali její ptáčci, i šaty po mamince jí přichystali. Dobrá víla jí vykouzila kočár z dýně, myšky v koně a starého koně v kočího, věrný pes Bruno byl sluhou a Popelka mohla snít svůj sen než udeří dvanáct hodin. Princ tančil jen s ní a pak v zahradách, když odbíjela půlnoc, Popelka utíká, až jí sklouzne křišťálový střevíček. S kočárem ještě vyjela ze zámku, ale cestou se proměnil zpět, ale to už byla kousek od domova. Popelku zavřely do komory, ale její věrná zvířátka jí pomohla ven. A když střevíček sestry neobuly, Popelka se osmělila ho zkusit. Skleněný střevíček se vinou macechy rozbil, ale Popelka vyndala druhý z kapsáře a obula ho. Pak se převlékla a byla svatba, krásná a nešťastnější. Všichni obdivovali krásu a skromnost princovy vyvolené. I Popelčini přátelé, zvířátka tam byli.

Čtvrtá třída má předvést ples až do odbíjení půlnoci a ztráty střevíčku.

Popelka je překladem z německého originálu a je to na jazykové kompozici poznat.

V pohádce Walta Disneye je zdůrazněný kladný vztah k přírodě. Popelka přes všechnu svou skromnost a klidnou povahu si jde za svým cílem.

Bratři Grimmové – Popelka

(pro 5. ročník)

Pro pátý ročník jsem vybrala Pohádky bratří Grimmů, protože je to již delší náročnější text a je proložený popěvkami a recitacemi, které by mohli žáci využít. Knížka vydaná v Aventinu je bohatě ilustrovaná Hedvikou Vilgusovou.

Některé pohádky se staly proslulými po celém světě, jsou půvabné svým kouzlem, motivy komunikace mezi lidmi a zvířaty a morálním patosem boje dobra se zlem.

Opakuje se námět života neúplné rodiny a tématem příběh pracovitě Popelky, která pomocí kouzel ke štěstí přišla. Objevuje se motiv zbožnosti. (Děvčátko má zůstat stále hodným a zbožným i po smrti maminky.) V přímých řečech se objevuje mnohem větší přísnost až krutost. Macecha se dvěma dcerami se přivdala k bohatému kupci a kupcovu děvčeti nastaly zlé časy – dělala ty nejtěžší práce, spala na zemi vedle kamen, sestry ji týraly a sypaly jí do popela hrách a čočku. Otec se vypravil na pouť a dcery si poroučely, co chtějí přinést, Popelka jen větévku. Popelka ji zasadila na matčině hrobě, vyrostl z něho stromek, na kterém usedal ptáček. Král pořádal třídenní slavnost a Popelka měla své sestry připravit na slavnost. Popelka chtěla taky, ale macecha dala téměř nesplnitelný úkol – přebrat misku a podruhé dvě misky čočky z popele. S oběma úkoly jí pomohli holoubkové, hrdličky a ostatní ptáčkové. Přesto ji macecha odmítla vzít. Popelka plakala na matčině hrobě a ptáček jí pomohl a oblékl ji a šla na ples, kde tančila s princem. Když už musela domů, vytrhla se mu a vlezla do holubníku, kde ji princ a otec hledali. Druhý ples opět protančila s princem a večer mu opět utekla, na hrušku. Otec hrušku před princem pořezal, ale Popelka už byla doma. Potřetí princ z plesu utekla, ale ztratila malý zlatý střevíček. Princ se jí vydal se střevíčkem hledat. U sester nepochodil, přestože jim dala matka jedné utnout palec a druhé patu. Už s nimi princ odjížděl, ale holoubci na maminčině hrobě mu prozradili, že nevezete ty pravé. Až potřetí mu holoubci potvrdili, že veze tu pravou nevěstu. Na svatbu Popelce přišli jen kulhající sestry. Tím zohyžděním byla potrestaná jejich nenasytlost, nenávisť a zloba. Pohádka má krásné dramatické pasáže zvýrazněné přímou řečí a vykresluje charakter pohádky psané v Německu, děti tak mohou dramaticky ztvárnit princovo hledání Popelky a zkoušení střevíčku a závět o potrestání špatných vlastností.

II. PRAKTICKÁ ČÁST PRÁCE

10. Záměr a cíle projektu

Pohádkový příběh o Popelce je určen pro jednodenní práci žáků prvního stupně. Projekt je zařazen v rámci připomenutí Dne evropských jazyků dne 26. září s názvem „S Popelkou Evropou“.

Cílem projektu je seznámit se hrou a při zapojení vlastní aktivity s reáliemi, jazykem a zajímavostmi okolních zemí a tyto informace předvést při prezentaci. Dramatickou improvizací sestavit pohádkový příběh a ten předvést jako součást ostatních pohádkových úryvků. Spolupracovat ve skupině, najít si svou roli, sdílet informace, respektovat ostatní.

11. Plánování projektu

- Název projektu : S Popelkou Evropou
- Realizace : 1.-5. ročník ZŠ Lubná – Sebranice a MŠ Lubná
- Typ projektu: podle délky trvání: krátkodobý
podle místa konání: školní
podle počtu zapojených žáků: žáci tříd 1. stupně
podle organizace: vícepředmětový
podle navrhovatele: kombinovaný
podle informačních zdrojů: volný
podle účelu: projekt, který se snaží vtělit myšlenku do vnější formy a zároveň vedoucí k estetické zkušenosti.
- Výstup: Prezentace o evropské zemi v každém ročníku z pohledu pohádky o Popelce. Základní informace, slovíčka k základní komunikaci. Seznámení s příběhem a nácvik dramatizace části pohádky. Společná dramatizace částí pohádky v jídelně školy.
- Cíle: Kognitivní:
1.ročník Děti převedou pohádku. Popisují postavy. Pracují s textem – vyhledávají písmenko A a. Doplňují nedokončené obrázky. Skládají pohádkové puzzle. Připravují část dramatizace – začátek pohádky, vykreslení postav.
2. ročník Po převedení pohádky se děti seznámí s francouzskou Popelkou. Během poslechu připravují popelkovské pexeso. Matematické hrátky s luštěninami – názorné procvičování příkladů, sestavování

jednoduchých číselných řad. Z geometrických obrazců sestavit pohádkové předměty – stínohra - dýně, střevíc, kočár, hůlka. Seznámit se s francouzskými výrazy – pozdravy, slovíčka k pohádce. Nacvičit část vystoupení – oznámení o plese, postava kmotřičky a kouzlo s dýní. Rozvíjení samostatné práce dětí ve skupinách a procvičit si probrané učivo.

3.ročník Metodou brainstormingu zpracovat vlastnosti postav pohádky. Prezentace z anglických reálií – práce s internetem, slovníkem. Pohádkový hrad. Sestavit pohádkový text podle počátečních písmen. Procvičování násobení a dělení s luštěninami. Zašifrované číselné řady. Sestavení představení, jak Popelka odjíždí na ples a tančí na plese.

4.ročník Sestavit prezentaci o Velké Británii – historických územích v porovnání s ČR. Vyhledat slovíčka v angličtině. Třídění a vážení luštěnin, porovnávání - vyvození veličin hmotnosti. Obkreslování disneyovských postav z pohádky o Popelce. Nacvičit úryvek z pohádky na představení – ples a útěk z plesu, ztráta střevíčku.

5.ročník Přečíst si pohádku bří Grimmů a rozebrat ji, čím se liší (dřeváky, líska, lezla na holubník,...) Vytvořit myšlenkovou mapu o Německu z připravených znalostí. Prezentace s německými slovíčky – práce s internetem. Zajímavosti z přírodovědné a rostlinné říše – v pohádce se vyskytují. Rozebrat postavu Popelky, potrestání sester. Šifrované počítání. Nacvičit poslední část pohádky – hledání princezny a svatba.

Afektivní: : napříč ročníky

Uvědomí si prosté životní podmínky lidí na pokraji novověku bez civilizačních vymožeností. Zaujmou k nim postoj a nebojí se prosadit svůj názor. Bez obav se zapojí do obtížnějších činností (práce s internetem, divadelní prezentace), ohodnotí svou snahu a přístup k práci

Psychomotorické: : napříč ročníky

Vyrobí prezentaci na velkém archu, splní dílčí úkoly. Seznámí se s reáliemi zvolených zemí. Sestaví vystoupení pro ostatní a předvedou.

Sociální: : Žáci se rozdělí do skupin, navzájem ve skupině spolupracují. Dokáží přijmout roli ve skupině. Naváží kontakt s dospělými (práce s internetem, korekce při divadelním nacvičování)

Předpokládané činnosti: sbírání a třídění informací, prezentace získaných informací, plnění dílčích úkolů k procvičení učiva či rozvoji osobnosti. Převedení epické předlohy do dramatické podoby určené k divadelnímu ztvárnění Narativní pantomimou (učitel – žáci).

Organizace: práce ve třídách, v družině, individuální práce, práce ve skupině, kooperativní výuka

Výukové metody: metody slovní – poslech, rozhovor, brainstorming, diskuse, pojmová mapa.

práce s textem: knihou, slovníkem práce s internetem (vyhledávač, překladač).

metody praktické: práce s textem, výtvarné a grafické činnosti, sestavení prezentace a její předvedení.

Předpokládané pomůcky: fotoaparát, psací potřeby, nůžky, lepidla, kreslicí čtvrtky A3, barevné papíry, barvy, kopírka, poznámkové bloky, drobné divadelní rekvizity.

Způsob prezentace projektu: jednotlivé ročníky předvedou na své prezentaci zadanou zemi a co se dozvěděli o lidech tam žijících. Seznámí ostatní s jejich pojetím pohádky O Popelce.

Společná dramatizace zadaných částí pohádky jako předvedení odlišností verzí pohádky v jiných jazycích. Prezentace pro děti v mateřské škole.

Způsob hodnocení: průběžné hodnocení
celkové hodnocení

12. Struktura projektu

12.1 Projekt z hlediska vyučovacích předmětů

12.1.1 Vyučovací předměty obsažené v projektu, jejich obsah a cíle

Z hlediska českého jazyka a slohu rozvíjíme:

- komunikativní dovednosti
- nonverbální komunikace
- tvořivé psaní
- rozvoj slovní zásoby
- koncentrace a paměť

Z hlediska čtení a literární výchovy rozvíjíme:

- hlasité čtení s přednesem
- orientace v textu, sestavování částí textu v celek
- tiché čtení
- umění naslouchat.

Z hlediska matematiky rozvíjíme:

- tvořivé myšlení
- přesnost výpočtů
- procvičování matematických operací
- vyhledávání údajů na Internetu

Z hlediska vlastivědy rozvíjíme:

- orientaci na mapě ČR a Evropy

Z hlediska výtvarně pracovních činností rozvíjíme:

- dětskou představivost a fantazii
- spolupráci dětí ve dvojici.
- rozvíjení psychomotorických dovedností
- schopnost vidění kompozice při sestavování prezentací

Z hlediska hudební výchovy rozvíjíme:

- pohybovou koordinaci
- rytmické cítění
- nácvik písňe nápodobou

Z hlediska přírodovědy rozvíjíme:

- znalost rostlin a živočichů
- pozornost a práci s textem

12.2 Počet dětí:

- 1. ročník 24
- 2. ročník 28
- 3. ročník 21
- 4. ročník 24
- 5.ročník 22

- 12.3 Časový rozsah:** 3 vyučovací hodiny po 45 minutách,
4. vyučovací hodinu společná prezentace

12.4 Pomůcky: výkresy A3, čtvrtky a papíry na kreslení, papírové předlohy, psací potřeby, nůžky, luštěniny – hrách, čočka; dýňová semínka
obrázky rostlin a živočichů, rekvizity k divadelnímu ztvárnění

13. Popis vyučovacích hodin a časové vymezení

13.1 Pravidla

Vyučující stanoví pravidla chování. Všechny nápady jsou vítané a nepřipouští se jejich kritika, každý návrh se musí zapsat. (brainstorming, myšlenková mapa). Snažíme se naslouchat druhému, umět říct svůj názor, argumentovat. (diskuse). Děti mohou vyjádřit své pocity a zážitky (hodnocení rozhovorem mezi učitelem a dětmi). Pomáháme si, abychom to dokázali společně.

13.2 1. ročník

1. ročník – 1. vyučovací hodina - český jazyk

a) Motivace: Učitel přinese rekvizitu (zlatý střevíc). Děti mají poznat v jaké pohádce se objevuje. Společně převyprávět pohádku tak jak ji znají z domácího vyprávění.

Kdo pozná slovíčko? - hlásková analýza a syntéza. Učitelka některá slova hláskuje, žáci říkají celé slovo a naopak.

b) Hra na uvolnění: Škatulata po pohádce

Po třídě jsou rozmístěny kartičky s obrázky – ilustrace z pohádky. Děti si zahrají hru Škatulata. Poté dostanou bílou a černou kartičku a umístí ji na obrázek ve třídě, kde se necítily dobře (černá) jim bylo nejlépe (bílá) a kde jim bylo nejlépe (bílá)

c) Písmenko A v pohádce

Děti dostanou list s textem a obrázkem z pohádky, mají zakroužkovat písmenko, se který m se právě seznamují, vyhledat písmenko A a á. Během kroužkování jim paní učitelka přečte celou pohádku.

d) Rozhovor mezi dětmi a učitelkou na tyto otázky:

- Líbila se Vám pohádka?
- Co Vás v ní překvapilo?
- Jaké postavy v ní vystupovaly?
- Jaká jim dal autor jména?
- Jak se chovali. Kdo je hodný a kdo zlý? Kterých je víc?
- Koho byste si v pohádce chtěly zahrát? – přiřazení rolí
- Pomáhal někdo Popelce? Co taková Popelka všechno musela dělat?

- Jakou máte nejraději domácí práci a s kterou byste Popelce pomohli vy?

1. ročník – 2. vyučovací hodina - matematika

a) Po přestávce jsme se sešli, abychom se naučili písničku z pohádky Popelka za doprovodu kytary. Společně jsme se seznámili s textem a písničku jsme se učili nápodobou.

b) Zpíváme česky, a tak si tedy vybarvíme naši českou vlajku. Děti dostanou předtištěnou a podle pokynů vybarví.

Diskuse: Jaké tvary máme na naší vlajce – obdélník/y, trojúhelník. Jaké barvy máme na naší vlajce? Kde jsou umístěné? Co znamenají? Můžeme si nějak pomoci zapamatovat umístění? Připevní na arch společně s připravenou mapou ČR. Kde je na mapě naše obec? Kdo byl v nějakém velkém městě? Kdo byl v hlavním městě? Rozdíl město vesnice? Pokračují s paní učitelkou.

c) Numerace v oboru do 5

Do skupinek děti dostanou obrázky z pohádky a podle pokynů přikreslí barevnými fixami. 2 knoflíky, 3 červené korále, 4 modré korále, 2 zelené korále, 1 mašli, 3 záplaty na zástěru. Vystavíme na archu papíru.

d) Kdo je hotový, jde si vyzkoušet písmenko psací a do tácu s mákem napsat, pak dostane silný fix a přímo na arch si zkouší napsat písmenko kamkoliv napsat.

Kdo je již hotový, pomáhá dovybarvit obrázky.

e) Paní učitelka rozdává do skupinek proužky se jmény postav (Anička Popelka, sestra Otýlie, sestra Adéla, macecha, kocourek Eliáš, princ Ignác, tatínek, babička neznámá stařenka). Děti na nich zakroužkují písmenko A a a připevní ke správnému obrázku na archu prezentace.

f) Hra v roli

Když už teď víme jaké postavy vystupují v pohádce a kdo je bude hrát, zkusíme si zahrát začátek pohádky a předvést co nejlépe, jak se postavy chovali zkusíme vymyslet, co mohli říkat. Ostatní mohou radit, co by chtěli vidět nebo slyšet.

1.ročník – 3. vyučovací hodina – výtvarně pracovní činnosti

a) Zopakování písničky

b) Nedokončené obrázky

Motivace:

Metodou nedokončených kreseb rozvíjíme fantazii dětí. Nedokončené kresby visí na tabuli. Úkolem je kresbu dokončit, tak aby se týkal obrázek pohádky. Děti si vezmou kopii pod tabulí a dokreslují. Nelze jim nejdříve ukázat jak, opakovali by námět.

c) Pohádkový zámek

K pohádkám patří pohádkový zámek. Jak si ho představujete. Nakreslete. Znáte nějaký? Na kterém jste byli? Kde se natáčela filmová pohádka?

d) Znovu si zahrajeme začátek pohádky, tak jak ji předvedeme další hodinu v jídelně. Ostatní třídy budou v pohádce pokračovat.

Rozhovor mezi dětmi a učitelem na připravené otázky:

- Co se Vám líbilo/ nelíbilo v pohádce o Popelce?
- Máte rádi pohádky? Která je vaše oblíbená?
- Která činnost se vám nejvíce líbila?
- Myslíte, že jsme vystihli chování postav?
- Co jsme se dozvěděli o české zemi ?

13.3 2. ročník

2. ročník – 1. vyučovací hodina – český jazyk

a) Motivace: Učitel přinese obálku s napsaným textem. Dobrý čtenář přečte obsah. Z které je to pohádky? Vyprávějte ji, jak ji znáte. Které věci se vyskytují v pohádce?

b) Seznámení z francouzskou verzí pohádky. Během poslechu četby děti připravují na kartičky pexeso, rozstřihají a vždy po dvou stejných obrázcích nakreslí. Předloha na tabuli.

c) narativní pantomima

Učitel čte a spolupracuje podle reakcí žáků. Čte tu část pohádky, kdy přijde oznámení o plese, chystání na ples, objevuje se postava kmotřičky a kouzlo s dýní. *„I stalo se, že královský princ pořádal ples a pozval na něj všechny urozené osoby, mezi nimi také naše dvě slečny, neboť město si jich velmi vážilo... Od té chvíle se zaměstnávaly jen tím, že si vybíraly šaty a zkoušely ...účesy.*

...Kmotřička viděla Popelku celou uplakanou... a pak se jí dotkla kouzelným proutkem...“ Učitelka nechá děti projevit. Všechny děti předvádějí jednotlivě či ve skupinách podle nápadu a fantazie. Pravidlo: nesmí se mluvit, jen poslouchat text a nesmí si navzájem škodit. Pozorujte se i navzájem.

Pomůcky: obálka s pozváním na ples, šaty, ozdoby do vlasů, dýně, kouzelná hůlka, hodiny. (nakreslené)

d) Rozhovor s dětmi na připravené otázky:

Slyšeli jste někdy tuto pohádku takhle nebo ji znáte jen z televize?

Teď jste se viděli. Kdo by měl předvádět postavu ...? Postupné rozdělení rolí.

Která slova vás překvapila a rozuměli jste všemu?

Kdo je kmotra, vyšňořený lokaj, kočí?

2.ročník – 2. vyučovací hodina – matematika

a) Na začátku hodiny si zahrajeme ve skupinách (čtveřicích pexeso) Děti dostanou ještě připravená slovíčka česko – francouzská.

b) Hrátky s luštěninami a dýňovými semínky. Sestavování číselných řad pomocí dýňových obrazců.

c) hra na špetky. Ve dvojici – oba si špetkou naberou a spočítají jako příklad na sčítání. Na papír zapisují.

Zkoušejí kolik naberou špetkou nejvíc semínek, kdo má víc. Příklady na porovnávání.

Smíchané roztřídí jako Popelka.

d) Stínohra. Z připravených geometrických tvarů z barevného papíru sestavují v malých skupinkách francouzskou vlajku a pohádkové prvky(dýně, kočár, střevíc, ještěrka apod.)

Pexeso, slovíčka, vlajku a mapu Francie umístí ují na připravený arch.

2. ročník – 3. vyučovací hodina – výtvarně – pracovní činnosti

Motivace: „*Teď se děti přestěhujeme do Francie. Viděli jste už někdy takové obrázky a víte co to je? Co všechno je francouzské? A byl někdo z rodiny ve Francii?*“

Rozhovor s dětmi, kde a pokud se setkaly s těmito obrázky.

Paní učitelka ukazuje obrázky a říká si zajímavosti: Paříž, Marseille, Saint-Tropez, Eiffelova věž, Napoleon, Disney land, Asterix a Obelix (Asterix Park), umění (Louvre – Mona Lisa, auta a jejich značky – Peugeot, Renault, Citroën, vlaky TGV, letadla Airbus, jídlo – ústřice a mořské plody, lanýže, které vyhledávají prasata, provensálské koření, nejvyšší hora Mt.Blanc v Alpách v Evropě (4810m n.m.), moře, Provence (levandule, květiny – ibišky a oleandr, slunečnice). Tour de France – cyklistický závod.

„ Naše mini cestovní kancelář se zaměřuje na zájezdy pro rodiče s dětmi. Navrhne rodičům, co by nás děti zajímalo nebo kam byste se chtěli podívat s rodiči. rozdělíme se do skupin a podle toho hledejte obrázky.“ - Disneyland – ceník vstupného.

Kam byste se chtěly podívat? Vyberte si obrázek a vybarvěte ho nebo nakreslete vlastní.

„ Naše Popelka také pochází od francouzského autora Charlese Perraulta a je z knížky Pohádky Matky Husy. Po přestávce náš úryvek zahrajeme ostatním třídám, každá třída si připravila jinou část pohádky a my máme tu o tom, jak přišlo pozvání na ples. Pojd'me si to nacvičit.“

Ostatní dokončují arch s prezentací a společný úklid třídy.

13.3 3.ročník

3. ročník – 1. vyučovací hodina – český jazyk

a) Motivace: „Mám v ruce obrázky se slovíčky, ta slovíčka vypadla z jedné pohádky. Rozdám Vám je a řeknu jaká to jsou? Poznáte z které pohádky vypadla? Nevykřikujte, počkejte, až dostanou všichni. Všechna slovíčka přečteme.“

b) Převyprávíme se teď pohádku. Každý jednu větu.

c) Najdi slovíčka v textu a přihlas se.

S dobrými čtenáři přečteme pohádku v knížce po větách a paní učitelka čte v angličtině vždy překlad té věty. Pokud děti zaslechnou slovíčko, které mají na kartičce přihlásí se.

d) „ Každé malé dítě má rádo vyprávění pohádek. Když ještě nebyly pohádky zapsané vyprávěly se a měly mnoho podob, tak jako my jsme si ji převyprávěli jinak než jsme ji potom četli. A tak se v různých zemích jmenuje Popelka různě. V Anglii jí říkají Cinderella. Jaké další postavy v pohádce vystupují? Jaké mají vlastnosti? Jak se chovají?“ - na koberci.

Brainstorming: vyvozování přídavných jmen, která hned zapisují děti na kartičky.

e) Nedokončená slova ve větách.

Děti dostanou list s větami, kde jsou napsána jen počáteční písmena slov a mají doplnit věty z příběhu o Popelce.

3. ročník – 2. vyučovací hodina – matematika

Motivace: „Ostatní třídy nám předvedou 4. vyučovací hodinu, až se sejdeme v jídelně, svoje nacvičené divadlo. Jak ho připravíme my? Máme ztvárnit obraz 2. Popelka je smutná, objeví se dobrá víla, utěší ji, mávne hůlkou a přičaruje jí šaty, kočár s párem

koní a Popelka odjíždí na ples a tančí na ples. Co si všechno mohli říct? V naší pohádce to není, pokusíme se to domyslet.“

- společně sestavujeme divadlo

a) Seznam věcí na ples

„Když Popelka chystala své sestry a macechu na ples, musela se probrat celým seznamem věcí, co všechno nachystat. A že toho bylo! Co myslíte, že na ples potřebovaly. Mně tu zbyla pouze čísla na utrženém papírku“

36, 53, 76, 44, 26, 32, 65, 89, Podle pokynů učitelky (vyber takové číslo, které má tři desítky a dvě jednotky,...) děti z magnetické tabule přinášely do lavice čísla.

b) Popelčino přebírání – hry se semínky

„Když Popelka všechny nachystala, myslela si, že si, že by se mohla taky podívat na ples. Ale ouha! Maceše se to nelíbilo, a tak jí připravila úkoly s čočkou a dýňovými semínky.

- počítání do proložek od vajíček.

Kluci si na berou 12 semínek a rozdělí je na 3 části, Děvčata také 12 semínek, ale rozdělí je po 3. Kolik mají kluci v jednom kalíšku a kolik zaplnila děvčata kalíšků?

„Maceše se to zdálo málo, že to bude Popelka mít hned hotovo, a tak měla rozdělit 28 semínek (28 : 4).

Pak se přidaly i sestry a Popelka měla rozdělit 35 : 5. Kolik vyšlo? Vyšlo oběma skupinám stejně.

Zopakování řad násobků – práce ve dvojicích.

„Popelka si musí připravit pro všechny na zítra porce jídla. Nejméně dají Popelka sobě, je skromná a ví, že by jí nepřály. Nejvíce chce macecha s dcerami. Poskládejte postupně do deseti proložek násobky čísel 2,3,4,5,6,7,8,9. (Rozdělení podle výkonnosti – paní učitelka).

„Popelka také počítala kolik výdaje na ples stály. Dejte si před sebe dvě proložky po deseti kalíškách. Do každého kalíšku přijde jedno semínko. Za šaty a ozdoby daly 65 tolarů (desítky a jednotky vyjádříme v desítkových kalíškách) a za boty 13 tolarů. Kolik tolarů vydaly za oblečení na ples. $65 + 13 =$

c) Popelka si při práci zpívá.- nácvik písničky Popelka.

„Při práci si Popelka zpívá o tom, že už všichni jdou na ples: - Lidé už se scházejí, král uspořádal bál, dívky z celého království už zaplnily sál. Každá chtěla by prince mít, žádná však netuší, že přijde krásná Popelka a princ ji bude chtít....“

Děti dostanou slova písničky a učí se nápodobou. Doprovod na kytaru.

3. ročník - 3. vyučovací hodina – anglický jazyk

a) smutná Popelka – procvičování překladu

„ Hello children! I'm a Cinderella. My sisters gone to the ball at the prince's palace. I'm sad. I can't go to the palace. Suddenly a good fairy comes to her house. – Don't worry, Cinderella! – Remember, you must come back before midnight.

Děti překládají věty napsané na lístečcích ve dvojici a připisují překlad na lísteček.

b) osvojování slovní zásoby

Děti dostanou do dvojic po jedné kartičce – 1. skupina slov z pohádky (macecha, ples, smutný, půlnoc, střevíček, šaty, dýně, kočár, víla), v knížce najdou , co to slovo znamená, napíší, co zjistily a případně nakreslí.

2. skupina slov je o Británii – Great Britain, London – the capital, flag, fairy tales, královna, království, football, tea at five.

Během určování si společně s paní učitelkou vyprávíme o Británii, co o ní víme, výklad doplňují děti. Případně dotvoříme další kartičky a nalepíme na prezentaci.

3. skupina slov jsou další doplňující slovíčka do naší pohádky. Jsou již nakopírované s obrázkem, stačí vybarvit a umístit na arch. Děti vybarvují a lepí.

c) *„Zahrajeme si znovu divadlo , tentokrát už s pomůckami naší část pohádky. Ostatní se pokusí dokončit naši prezentaci a po přestávce je předvedeme.“*

13.4 4. ročník

4. ročník – 1. vyučovací hodina – Naše vlast

a) Co máme společného.

Motivace: *„Dnes se společně podíváme do okolních zemí. Každý z vás se teď jako mávnutím kouzelného proutku promění v jeden stát Evropské unie. Na kartičkách máte název, MPZ, nevybarvenou vlajku, rozlohu a něco typického, některé symboly tohoto státu. Zkusíme přijít na to co máme společného. Nejdříve si však podle tabule vybarvíte vaši vlajku.“*

Vysvětlíme si pravidla. Paní učitelka dá pokyn, na co se mají zaměřit a děti chodí po třídě a šepetem říkají svou variantu a poslouchají se s ostatními a postupně vytváří skupinky s podobnými nebo stejnými údaji.

Kolik barev máte na své vlajce? Jak jsou barvy umístěné, vodorovně, svisle, netypicky?

Komu se objevuje na vlajce červená (bílá, zelená, žlutá, modrá, znak)?

Má Váš stát rozlohu větší nebo menší než 200 000 km²?

Je symbolem vašeho státu nějaká stavba (zvíře, výrobek, podnik, jídlo, činnost)?

b) V čem jsme rozdílní.

„Rozdělíme se teď do tří skupin. Děti, vytvořte samy přibližně tři stejně velké skupiny. Skupina (bystří a rychlí žáci) vypracovává arch o Evropské unii. Podklady dostanou. Další skupina vypracovává arch o Velké Británii, zaměřuje se podle podkladů na historická území, která pak porovnáme s další skupinou, která zpracovává naši Českou republiku. Můžete a měli byste objevit a uvést: název, mapka, vlajka, znak, rozloha, název historických území, MPZ, případně měna a nějakou typickou zajímavost, ostatní je na vás. Určete si kdo bude hledat, vystřihovat, skládat, lepit, popisovat, porovnávat. Mluví skupiny nám potom řekne, co jste zvolili a proč? Co Vás zaujalo, překvapilo.“

Děti pracují na spojených stolech, mají volnost pohybu k mapě, knížkám, encyklopedii, materiály dostanou.

Paní učitelka je poradcem, kde nejrychleji najít vhodné podklady. Mluví skupin předvedou a společně porovnáme.

c) Ping pong aneb Popelka zřejmě pochází z Číny

„Dnes se seznámíme s pohádkou Popelka, kterou jistě znáte, ale uhádly byste odkud zřejmě pochází a proč? Ví to někdo? Je známá v mnoha jazycích, ale zřejmě pochází z Číny, protože tam je takový zvyk: Naroděným děvčátkům se pevně stahovaly nožky, tak aby jim nevyrostly a i v dospělosti zůstaly co nejmenší, vzešel tu i motiv malého střevíčku, který obula jen nejkrásnější dívka, tedy ta, co měla nejmenší nožku – Yeh-hsien, naše Popelka. Postavte se teď okolo třídy a každý si vybere směr, kterým se bude pohybovat tam a zpět jako ping – pong. No, zní to trochu jako čínsky, že? Pokud hrozí srážka, zpomalíte, musíte počkat, až vás druhý mine. Já Vám k tomu budu hrát písničku o Popelce a vy se ji pokusíte odposlouchat a naučit.“

d) Nácvič písničky, kterou si na závěr všechny třídy společně zazpíváme. Rozdáme si slova písně a zpíváme z textu.

4. ročník – 2. vyučovací hodina – matematika

a) ztracený střevíček

„Popelka na svém útěku z plesu na zámku ztratila svůj skleněný střevíček, pojdme jí ho pomoci najít. Vylosujte si barvu a pravý nebo levý střevíc a ten potom hledejte ve třídě. Kdo úkol ve střevíci najde, pomůže jej Popelce vyřešit na daný lísteček jako slovní úlohu. Kdo ji první vyřeší správně, může vzkaz připevnit na náš arch.“

b) šifrované počítání – asociační kruh

Přesuneme se do kruhu. Děti dostanou tabulku s čísly 0 - 9 a mají říci, co je první napadne o pohádce Popelka nebo státech EU, když na přeskáčku bude paní učitelka říkat čísla. Např. 2 – střevíčky a nakreslíme si pod 2 střevíček – jednoduše jako symbol. Vrátime se do dvojic, děti dostanou lístek s příklady a lístek s tabulkou pro příklady (skupina A, B) a mají znázornit v šifrách příklady pro souseda a pak mu je dát vypočítat.

c) Od největšího k nejmenšímu

Žák si napíše na kartičku rozlohu státu a počet obyvatel, který mu paní učitelka pošeptá (aby se neopakovaly). Žák vyhledá tyto chybějící údaje. Když jsme připraveni, paní učitelka dává otázky: Který stát má nejvíce/ nejméně obyvatel nebo rozlohu? Které všechny mají více než... obyvatel? Co ještě by se dalo zjistit? Pojd'te seřadíme se podle velikosti od největšího k nejmenšímu.

d) narativní pantomina

Děti předvádějí podle četby úryvku pohádky divadlo, navzájem se pozorují. Vybereme postavy Popelky, prince, myšky, pes Bruno,...

4. ročník – 3. vyučovací hodina – výtvarně- pracovní činnosti

a) Motivace: „*Chtěla bych vás seznámit s jedním panem kreslířem, kterého všichni znáte a určitě jste se setkali s jeho obrázky. Bude někdo znát jeho jméno? Něco Vám o něm řeknu.*“

Paní učitelka čte ve zkratce životopis Walta Disneye. Jeho život se promítl do jeho příběhů a pohádek.

b) „*Byl jste už někdo v Disneyparku nebo v Disneylandu? U nás ve třídě to tak trochu vypadá, zabydleli se zde postavičky z dílny kreslíře Walta Disneye. Najděte si každý nějakou, znáte je? „Právě“ je pan Disney nakreslil. Pojd'me jim dát barvy jako v animátorské dílně.*“ Hotové připevníme na arch papíru.

c) Pomíchaný děj nebo chybějící slova.

Děti si mohou vybrat zda splní úkol přiřadí správné slovo do vět nebo seřadí správně příběh o Popelce Cinderella s anglickými větami.

d) Zopakování si dramatizace úryvku z pohádky.

13.5 5. ročník

5. ročník – 1. vyučovací hodina – český jazyk

a) Motivace: „ Dnes se podíváme do Německa. V knihovně na mě totiž vykoukla knížka *Pohádky bratří Grimmů*. Jak my vlastně známe pohádku o Popelce, pojďme si ji přečíst. ... Nyní si přečteme příběh bratří Grimmů a budeme pozorovat, čím se liší. Můžeme zapisovat do tabulky a nahlédnout jak to mají ostatní třídy se svou pohádkou.“

Během čtení děti sestavují ve skupinách myšlenkovou mapu. Cokoli je napadne tak připsují do skupinek, které dále rozvíjejí.

b) S Popelkou Evropou do Německa

Rozdělíme se na skupiny, každá skupina zpracuje jednu oblast. Vaším úkolem je rozhodnout se, co vybrat, abychom se dozvěděli základní údaje, ale i zajímavosti.

Děti dostanou obrázky, články. Případně dopisují, co najdou v knížkách nebo na internetu (musí samostatně dojít do školní družiny, kde jsou počítače s internetem).

c) Hledání Popelky – nácvik dramatizace s úryvkem, rozdělení rolí

Nejodlišnější část pohádky je závěr, kdy princ hledá Popelku. Pátý ročník ji má předvést a tím pohádku dovést do konce.

5. ročník – 2. vyučovací hodina – matematika

a) Zašifrované matematické vzkazy

Na tabuli je tabulka s čísly 0-9. Pod každé číslo vymyslíme symbol, který bychom uměli snadno nakreslit a týká se Evropy, Popelky nebo Německa.

Žáci vymyšlení známé i méně známé symboly a učitel umísťuje do tabulky. Po té dostanou příklad a mají ho převést do symbolů. Pak předat sousedovi.

Vymyslete pomocí symbolů jiné příklady nebo početní úlohy.

b) Popelku na ples nevezmou, ta musí přebírat hrách a čočku. Trénujeme odhad množství, hmotnosti a času.

Děti vytvoří skupiny po čtyřech žácích. Na lavici mají smíchanou čočku s hrachem. Jejich úkolem je:

- za 1 minutu vytřídit hrách a čočku. Jdou si zvážít a zhodnotí, kdo byl nejrychlejší, kdo by se asi na ples dostal.
- Vytřídit – odhadnout váhu 100 gramů. Když si myslí, že mají, zastaví.
- Roztřídit vše z tácu, měříme čas, jak dlouho to trvá a kdo je nejrychlejší.

- Do dvou misek dát přibližně stejné množství a porovnávat, co je těžší. Odhad hmotnosti. Vymyslet improvizovanou rovnoramennou váhu. (z kapesníku, ponožek) Přesvědčit se zvážením na elektronické váze.
- c) Návuk písničky o Popelce, seznámení s textem.
- d) Úklid třídy.

5.ročník – 3. vyučovací hodina – Přírodověda

- a) Popelka si nejvíce rozuměla s ptáčí říší. Co víme o ptactvu okolo nás my. Jaký je rozdíl v životě holubů a hrdliček. Jaké se u nás objevuje zpěvné ptactvo. Ptáci typičtí pro Německo. Jakého ptáka mají ve znaku? Mnoho vodních ploch – jaké ptactvo se tam vyskytuje?
Strom líska, co se o ní všechno můžeme dozvědět. Má nějaké škůdce, kdo se živí jejími plody a je na nás tedy závislý. Pro zajímavost líska v keltském horoskopu.
- b) V jakém přírodním prostředí žila Popelka.
Po úvodním rozhovoru, práce na archu prezentace, docházka k počítači nebo zpracovávání již vytištěných materiálů do smysluplné kompozice.
- c) Zopakování návuku dramatizace a úklid třídy.

13.6 Všechny ročníky – 4. vyučovací hodina

– společná prezentace a dramatizace pohádky

- a) Jednotlivé ročníky prostřednictvím svých mluvčí představí celodenní práci na projektu. Dovysvětlí, čím se zabývali a co se dozvěděli.
- b) S Popelkou Evropou
Následuje postupně po ročnících představení pohádky složené z pěti částí, tak jak si je ročníky nacvičili.

14. Realizace projektu

14.1 Charakteristika tříd

Učím na běžné základní škole, kde 1. stupeň je v jedné obci a 2. stupeň a ředitelství o 2 kilometry dále v druhé obci. V době realizace projektu mám úvazek na obou stupních. Na 1. stupni učím výtvarně pracovní činnosti (1. tř.), anglický jazyk(3.tř.), Naše vlast (4. tř.) výtvarná výchova (5. třída). V loňském roce jsem měla i dnešní 2. třídu, takže všechny kolektivy a děti jsem měla možnost poznat.

1. ročník je tichá, klidná třída, která se na konci září teprve rozkoukává. 2. ročník je třída plná energie a nápadů, trochu hlučná. 3. ročník je malý kolektiv dětí - individualistů. 4. ročník je třída, kde je 24 žáků s velkými rozdíly, ale přátelská k sobě navzájem. V 5. ročník jsou veliké individuální rozdíly, jsou tam velmi bystří žáci, kteří mají nakročeno na přestup na gymnázium a pak také takoví, kteří se vezou a nechce se jim něco vymýšlet, jen si to „odsedět“, jsou se vším hned hotoví. Hlavním hybnou silou je zde skupina děvčat.

14.2 Průběh projektu

Kolegové byli seznámeni a připraveni na projekt, který se opakovaně koná k Evropskému dni jazyků na naší škole. Byla jsem koordinátorkou projektu. Téma, cíle a obsah byly kolegům připraveny, záleželo jen na tom, jak se navrhnutého projektu zhostí a největší díl byl kladen na jejich invenci a způsob vedení. Snažila jsem se dodržet předmět vyučovacích hodin a zároveň splnit cíl, na zadané téma nechat děti tvořit a vymýšlet, seznámit se s vybranými zeměmi a nacvičit závěrečný výstup dramatizace s písní.

1. vyučovací hodina

První vyučovací hodinu jsem byla ve 4. třídě, kde učím předmět Naše vlast. Tentokrát jsme zabloudili v rámci projektu do okolních zemí. Děti se zapojily do her Co máme společného a V čem jsme rozdílní. Děti se mohly pohybovat po třídě a šeptem si sdělovat a porovnávat. Poté jsme kartičky umístili na společný arch a během další aktivity nalepili. V čem jsme rozdílní bylo potřeba přijít a nasměrovat, kde hledat a v diskusi učitel – žák usměrnit co vybrat za důležité údaje. Žáci, jakmile se rozhodli, co udělat, se pustili do vybírání a nalepování. Výběr mluvčího byl usnadněn, jsou zvyklí pracovat ve skupinách. Proběhla krátká prezentace, kdy jsme si poslechli, co vybrali a z nabídky za důležité.

Na hru ping pong bylo málo místa, přesto se dařilo se vyhýbat zpočátku dobře, na konci písně už to zkoušeli vybočovat z dráhy.

Nácvikem písně jsme hodinu zakončili. Děti se snažily zapojit, nejistotu některých přebírali aktivní žáci.

Hodnocení rozhovorem s žáky ve 4. třídě

Žáci uvedli, že se jim líbilo vyhledávání barev vlajek a hledání, s kým budou ve skupině, s kým budou mít něco společného. U části V čem jsme rozdílní bylo obtížné se rozhodnout, co použít, protože některé obrázky se nevešly na arch nebo byli podobné.

Při hře ping pong se líbil některým pohyb po třídě (jeden žák obtížně udržel přímý směr), jiní měli obavy.

2. vyučovací hodina

V 1. třídě učím výtvarně pracovní činnosti. Když jsem přišla děti se zabývaly vzadu třídy nácvikem divadla. Využili jsme toho a nevraceli se do lavic. Nácvik písničky probíhal vzadu na koberci. Přidali jsme nástroje – ozvučná dřívka, triangel, rolničky. Přesunuli jsme se do lavic a rozvedli rozhovor o Česku, České republice, rozdané vlajky děti vybarvily a nalepily na arch prezentace.

Následovalo procvičování numerace do pěti. Děti na obrázky z pohádky podle pokynů učitelky dokreslovaly zadaný počet a barvu. Děti samy vymýšlely úkoly pro ostatní, když k tomu byly vybídnuty.

Hodnocení rozhovorem s žáky v 1. třídě

Děti měly radost, že poznaly hned pohádku o Popelce podle střevíce. Při hře škatulata se nejvíce děvčatům líbilo na plese a nebo u obrázku Popelky se zvířátky. Kluci si vybrali kouzlení u kočáru.

Písmenko A v pohádce. Děti překvapilo kolikrát se písmenko objevilo, samy se snažily spočítat všechna na stránce. Paní učitelka jim s počítáním nad 40 pomohla. Pohádka se jim líbila a byli překvapeni, že Popelka se také jmenovala jinak, „úplně normálně“.

V druhé vyučovací hodině děti mile překvapilo, že v matematice zpíváme. Při vybarvování české vlajky se jim líbilo přirovnání bílá– pivní pěna a červená – krev. Dvě děti to přesto otočily (P-L orientace).

Další aktivity přebírala paní vychovatelka.

Pokračovala jsem ve **3. třídě**. Děti se právě zabývaly číselnými řadami a lepením na archy. Chvilí jsem pozorovala čilý ruch, diskutování, pohyb po třídě. Když se jim povedlo práci dokončit, někteří přerušit, došlo k nácviku písničky. Nejdříve poslechem, při tom dolepovali a poté jsme si rozdali text a společně si zazpívali.

Zbyla ještě chvilka na předvedení dramatizace úryvku, role už mají rozdělené a chtějí ji předvést.

Hodnocení rozhovorem s žáky ve 3. třídě

Dětem se líbilo vyprávění a potom pohyb po třídě při změnách činnosti, volnost při vymýšlení vlastností – přídavných jmen. Smály jsme se při nácviku pohádky. Těžké

bylo vymyslet nedokončená slova ve větách, to napadalo jen někoho a většinou se to do pohádky moc nehodilo, na rozdíl od předchozího vyvozování přídavných jmen pomocí brainstormingu. Písnička se jim líbí, zatím ji neznali.

3. vyučovací hodina

Ve 2. třídě probíhalo nalepování na arch (na staré části školy není slyšet zvonění, učitel musí sledovat hodiny). Po chvílce nastalo uklidnění, a tak jsme si zazpívali písničku, někteří ji už znají. Společně jsme si znovu přečetli rozdaný text do lavic a poté znovu zazpívali.

Dětem byly ukázány obrázky, snažili se poznat a určit, co na nich je. Následně si začaly vybírat, co se jim nejvíce líbí a dávat se do skupinek. Ze skupiny byl vyslán přinést další jen ten nejzdatnější. Na arch připsali a nalepili obrázky.

Žáci vybraní k dramatizaci zkoušejí divadlo a ostatní dokončují prezentaci a potichu diskutují.

Hodnocení rozhovorem s žáky ve 2. třídě

Dětem se líbilo pantomimické ztvárnění pohádky. Ti co se ostýchali, byli pozorovateli a dramaturgové, personalisté – vybírali postavy pro nácvik divadla. Celá pohádka byla dlouhá a francouzská slovíčka těžká na přečtení. Při hře na špetky ve snaze vyhrát nabírali hrst a ne špetku. Některým vadil nepořádek, který dělal rozsypaný hrách. Líbily se jim obrázky z Francie a chtěly by se všichni podívat do Disneylandu. (To je jako když k nám přijede pouť).

V 5. třídě se měly zabývat už přírodovědou, ale dokončovaly šifrované příklady.

Nacvičily jsme si písničku. Děti pokračovaly ukázkou divadla, pan učitel dával poslední připomínky k dramatizaci a děti byly samy velmi zaujaté naturalismem pohádek bratří Grimmů a naučily se i básničky z textu.

Hodnocení v 5.ročníku proběhlo až následně při hodině výtvarné výchovy.

Pohádka se velmi podobala filmovému zpracování, a tak se jim líbila. Zaměřili se na básničky a krvelačnost.

Šifrované příklady se protáhly, tak se k nim vrátili ještě v hodině přírodovědy. Na písemné rozvádění přírodovědné prezentace nebyl už čas, jen si popovídali a ukázali obrázky.

Následovala chvílička na úklid třídy a po přestávce přesun do jídelny.

14.3 Prezentace výstupu projektu

- 4. vyučovací hodina

Sešli jsme se v jídelně, kde první částí programu byla prezentace o Zemích, kterými Popelka cestovala. Dětem v nižších ročnících pomáhali učitelé, ve vyšších si představili zemi samy.

Následovalo představení poskládané z pěti úryvků z pohádky o Popelce, tak jak si ho od prvního do pátého ročníku žáci připravili.

Na závěr jsme si společně zazpívali během projektu nacvičenou písničku Popelka.

Jako hodnocení uvádím přepis natočeného videa, na co se děti při dramatizaci zaměřili, co a jak ztvárnili.

1. ročník

Na scéně je nastoupeno v řadě šest dětí.

Vypravěč: „*Popelka se jmenuje Anička. Aničce zemřela maminka, a tak se tatínek rozhodl, že se ožení s jinou.*“

Děti vystupují z řady a představují se – macecha a její dvě dcery. Macecha a za ní její dvě dcery se pyšně procházejí a ovívají vějířem, přistupuje k nim tatínek a bere si macechu, předvádějí svatební průvod.

Vypravěč: „*Když tatínek odjel (Tatínek odchází a mává ženám.), tak vždycky macecha:*“

Macecha: „*Popelko zameť podlahu!*“

Otýlie: „*Popelko, zatop v krbu!*“

Adéla: „*Popelko umyj podlahu!*“ A Popelka pracuje a pracuje.

Přijel posel a zvoní na dveře, tahá za zvonek (říká) „*Cink! Cink!*“

Macecha: „*Dobrý den!*“

Posel: „*Tady Vám Pan král posílá pozvánku.*“

Macecha: „*Dcery, tady nám pan král posílá pozvánku*“ – berou si ji a perou se o ni.

Úklonou končí první obraz.

2. ročník

Na scéně jsou připraveni macecha se dvěma dcerami (kluk a holka) a Popelka.

Přichází posel a křičí: „*Král uspořádal bál!*“

Macecha volá: „*Dcerunky, pojd'te ke mně, král uspořádal bál.*“

Probíhá horečné pobíhání a výkřiky: „*Hurá! Super! Co na sebe? Už se těším!*“

Dcera přichází k Popelce: „*Ty..nám... ušiješ šaty, učešeš a nastrojíš!!!*“

Popelka začne pracovat, zametá, obchází sestry macechu a ověšuje je a zdobí.
Přichází znovu a skromně říká: „*Já bych chtěla jet taky na ples*“
Macecha s dcerami se na ni obořili: „*Co? Jak si to představuješ? Máš málo práce. Přeber hrách z popela!*“
Macecha nasypala na zem a Popelka zaklekla a přebírá.
Její sestra je na odchodu s matkou a sestrou a říká: „*Ahoj Popelko, odjíždíme!*“
Úklonou končí obraz druhý.

3. ročník

Na scéně jsou proti sobě kouzelná víla s hůlkou a Popelka (hraná chlapcem).
Popelka je smutná a pláče : „*To je škoda, já nic nemám na sebe!*“
Kouzelná víla jí odpovídá: „*Neboj, já ti vyčaruji krásné šaty.*“
Popelka se prohlíží: „*Jé, to jsou nádherné šaty. A ty krásné střevíčky.*“
Okolo sedí schované další postavy, kouzelná víla časuje hůlkou a najednou dva kluci představují kočár a čtyři před nimi čtyřspřeží. Popelka nasedá (kluci jí z rukou udělali sedátko) a pobídne koně a ty se dávají do pohybu a mizí ze scény i s kouzelnou vílou.

4. ročník

Na scéně jsou tři páry tančících děvčat a princ. Paní učitelka vypráví jako vypravěč (narativní pantomima), je jí docela dobře rozumět, protože okolo je ruch jako na plesu.
Vypravěč: „*Všichni tančí na plesu a princ sedí... A je celý smutný, protože žádná princezna se mu nelíbí.... Až teprve přichází nějaká neznámá (Přichází Popelka)...A princ teprve vstal.... A začali spolu tančit.... Tančí na plesu a začíná bít půlnoc.*“
Stranou stojící skupinka devíti kluků spojí ruce na hlavou a kývají se a odbíjejí „*Bim ba ...bim bam... bim bam...*(do ztracena)!. Pozornost se převedla na kluky a Popelka vyklouzla, princ drží v ruce malinkatý křišťálový střevíček a prohlíží si ho.
Vypravěč: „*Najednou zmizela neznámá kráska a princ zůstal v ruce jen střevíček.*“
Účinkující se seřadí a končí obraz čtvrtý.

5.ročník

Na scéně je připravená macecha a dcery (obě hrají kluci). Z druhé strany je připraveno dvojspřeží s princem a sloužícím. A vlevo vpředu jsou hrdličky sedící na lísce u hřbitova. Na kývnutí pana učitele vyjíždí koně.
Princ koně pobízí „*Hyjé, hyjé, tak jed'te.*“ Přijel do domu Popelky. „*Ta, které se střevíček vejde na nohu, bude mou ženou. Ukaž svoje dcery a zkuste si můj střevíček!*“

Macecha volá dceru: „*Bětuško!*“ A zkouší jí střevíc, nepasuje. „*Počkej, já mám nápad, musíme uříznout palec! Neboj! – Au! – Drž, budeš královnou!*“ Nasazují střevíc a odjíždějí.

Princ : „*Jedte koně, jedte.*“

Okolo hřbitova hrdličky volají: „*Podívej se, princí, krev teče po střevíci, nedali ti pravou!*“ (Dvojhlasem je ji dobře rozumět).

Princ na to: „*To není moje nevěsta, jedte zpátky, jedte!*“

Princ otáčí koně a vrací se. „*Dej mi pravou nevěstu, macecho!*“

Macecha volá: „*Květuško! Pojd', vyzkoušej střevíček! - Musíme uříznout patu! –Neboj, až budeš královnou nebudeš chodit, celý den se budeš vozit v kočáře.*“

Nasadí střevíc a princ říká: „*To je moje nevěsta!*“ a pobídne koně.

Jedou okolo hřbitova a hrdličky zase dvojhlasně volají: „*Podívej se princí, krev teče po střevíci, nedali ti pravou.*“

Princ: „*Ty nejsi moje nevěsta!*“ A otáčí koně a jedou zpět. „*Jedte koně!*“

V domě Popelky: „*Dej mi pravou nevěstu!*“

A macecha odpovídá: „*Ale my už máme jen špinavou dceru, která se vám nebude líbit, to není ta pravá.*“ – Princ: „*Jen mi ji zavolej.*“

Macecha: „*Popelo!*“ (Děti se zaraženě smějí. *Je slyšet Popelko!*) Popelka přichází a před princem se obléká do střevíčku a převléká ze špinavého šátku do závoje.

Princ: „*Ty jsi ta princezna! Jedte, jedte!*“

A vyrážejí okolo hřbitova, kde hrdličky opět dvojhlasem: „*Podívej se princí, krev neteče po střevíci, dali ti tu pravou*“.

Vypravěčky čtyřhlasem: „*Princ si odvez Popelku do zámku a jestli neumřeli žijí tam dodnes.*“

Potlesk.

Zhodnocení rozhovorem.

„*Všichni si najdou místo a ztiší se. Zhodnotíme, co jsme právě viděli a oceníme to, co se povedlo předvést, ale nejprve si řekneme pravidla : kdo bude chtít něco říct, odpovědět, přihlásí se, nebude překřikovat, ale vyslechne potichu toho, kdo mluví. V jídelně se šum velmi rozléhá.*“

Zhodnocení:

„*Právě jsme shlédli Vaše dopolední úsilí. Měli jste to všichni krásně připravené, připravovali jste se podle svých možností. Kdo chtěl, tak si to užil a předvedl třeba i*

něco navíc než bylo v pohádce, to je skvělé. Každá třída měla pohádku trošku jinou. První třída předvedla začátek, představila nám hlavní postavy na začátku. Na to, že vystupovali poprvé, tak se velmi snažili. Zaujalo Vás něco? Co se Vám líbilo?“ - Žáci odpovídají že si první třída měla poradit - chyběl zvonek, zazvonil pusou. – „Výborně a my jim poděkujeme potleskem.“

„Druhá třída předváděla Popelku napsanou francouzským autorem Charlesem Perraultem - otevření pozvánky a přípravu na ples? Co říkáte jejich předvedení? vyjádřili dobro Popelky proti zlému chování sester? A čím?“ – „Ano, macecha a její dcery se na Popelku zlobily a rozkazovala jí a přikazovaly všelijaké úkoly. Bylo jim špatně rozumět, mluvili potichu.“ – „Děkujeme i druhé třídě za předvedení a zatleskáme jim.“

„Třetí třída nás překvapila Popelkou hranou chlapcem, což nebylo ve středověku nic neobvyklého, ženy opravdu na jeviště nesměly. Kluci se krásně spojili a dokázali zahrát jejich úryvek o vykouzlení předmětů pro Popelku. Co se vám tady líbilo? - „, Jak předváděli kočár. Popelka dovedla být opravdu smutná.“ – „, I třetí třídě poděkujeme potleskem krátký, ale trefný úryvek.“

„Čtvrtá třída předvedla úryvek z knížky Walta Disneye o tom, co se dělo na plese, my ostatní jsme jim zajistili ten správný ruch. Pojali to jako pantomimu, kterou doprovází vypravěč. Co Vás zaujalo tady?“ – Že se zapojilo hodně žáků, kluci jak předváděli půlnoc. – Ano, skvěle i čtvrté třídě zatleskáme.

„A pátá třída předváděla Popelku z knížky Pohádek německých autorů bratří Grimmů, která je trochu krvelačnější než jak ji známe třeba z televize. Co se Vám líbilo nebo nelíbilo tady?“ - „Líbily se mi básničky, bylo jim rozumět. Předvádění, jak macecha řeže nohy bylo špatně vidět. Líbilo se, že principi bylo rozumět a pohádka byla v pohybu.“ – „Ano, souhlasíme, pátá třída měla svůj úryvek propracovaný, dlouhý a srozumitelný. I všem pátákům poděkujeme potleskem.“

„Přestože je každá pohádka z jiného kraje, kde mají jiné zvyky, které jste dnes poznávali každá třída po svém v jiné zemi. Pohádky, které se dětem čtou nebo vyprávějí snad na celém světě, nás spojují, tak jako vy jste ji dokázali znovu spojit.“

Na závěr jsme zazpívali nacvičenou písničku o Popelce a pak už se rozešli do tříd a na oběd.

14.4 Reflexe

V první třídě se zúčastnilo šest dětí, byla na nich vidět tréma, ale postupně se uvolňovaly. Líbil se mi přednes a hlasité mluvení, bylo jim dobře rozumět. Dramatizace

se zúčastnily ti nejprůbojnější a odvážní. Druhá třída hodně improvizovala, přesto vystihla hrubé chování macechy a dcer k Popelce a mladší ze sester se k ní chovala mileji. Objevil se tu i hlasový talent, posel, který hlasitě a zvučně oznamuje, že přišla pozvánka na ples. Ve třetí třídě je vidět dominantní skupina chlapců, kteří úplně přebrali všechny role i roli hlavní – Popelky. Kmotřička(děvče) jim úspěšně nahrávala. Popelka dokázala vyjádřit své pocity smutku a radosti a štěstí z nových šatů. Skupina kluků se zapojila a sestavila funkční čtyřspřeží a odvezli Popelku na ples. Pátá třída měla nejdelší představení, bylo proložené opakovanými veršovánky, které si upravila děvčata (holoubci) do dvojhlasu, který byl lépe slyšet a zapojila se tím i méně průbojná děvčata. Princ ovládal své koně i slovem. Macecha se prosadila při úpravě noh svých dcer do střevíčku. Žáci, kteří jindy jsou ve třídě na okraji, se tentokrát zapojili (jedna z nevlastních dcer, kůň) . Hrála celá třída, jindy zakřiknutá děvčata se zapojila do sboru a tím bylo rýmovačkám lépe rozumět. Pátá třída se příběhem, i díky vedení pana učitele, opravdu zabývala. Děti částečně improvizované představení zvládly, úryvky na sebe navazovaly. Všechny chtěly vidět, jak to zvládli ti druzí, to bylo trochu na úkor poslechu. Jídelna je ideální prostor pro společné prezentace, ale nemá vhodnou akustiku. Potřebné by bylo přenosné podium a možnost částečného zatemnění. Děti neměly možnost si připravit více rekvizit, ty by ještě více vylepšily divácký dojem.

15. Hodnocení projektu

Myslím, si, že projekt splnil svůj cíl. Děti si prožili určité situace z jiných zemí. Seznámily se se základními faktografickými údaji. Dozvěděly se mnoho zajímavosti o různém zpracování v různých jazycích pohádky a na základě vlastního prožitku, k čemuž přispěly metody dramatické výchovy a aktivního učení, dokázaly sestavit závěrečnou prezentaci a zahrát dramatizaci pohádky.

Cíle projektu se z velké části podařilo splnit. Děti se dokázaly rozdělit do skupin. Uvědomily si také potřebu vzájemné spolupráce a pomoci, nejen prostřednictvím kladných a záporných postav pohádky. Překvapilo mě velké zapojení chlapců do jednotlivých aktivit, i ženské postavy předváděli kluci v několika případech.

Tvorba prezentace byla výstupem několika aktivit a plnění úkolů. Děti se dokázaly rozdělit do skupin a tvořivě pracovat na výsledku. Při kreativních úkolech byli aktivní, přemýšleli a snažili se ho splnit. Občas se stalo, že měli svůj úkol splněný a nevěděli, co dál. Při tvorbě prezentace si procvičili různé dovednosti, které se částečně kryly s daným rozvrhem. Vyzkoušeli si tak například sestavení myšlenkové mapy, umístění obrázků a textu na stránce, procvičili matematické dovednosti společně s jemnou motorikou při přebírání hrachu a čočky. Záleželo na žácích, jak hodně se zapojí a na učitelích, jaký čas jim nechají na zpracování. Také zdokonalili své dovednosti při práci na počítači.

Volbu vyučovacích metod a forem výuky hodnotím kladně. Děti jsou šťastné, když se mohou pohybovat a pracovat v prostoru. Při hodnocení rozhovorem někteří spolupracovali bez zábran a někteří se ostýchali říct svůj názor, hlavně žáci v nižších ročnících byli zaskočení.

V projektu se ukázalo, co se nám daří, například zaktivizovat žáky a nadchnout je pro společnou myšlenku a tvorbu pod jedním tématem. A také se ukázalo, co je třeba vylepšit, například chování při projektech, ukázněnost, klid při tvoření a ze strany učitelů ponechat dětem větší volnost k činnosti. Je třeba vylepšit i souhru mezi učitelským sborem častější komunikací, bohužel jsme zavaleni administrativními úkony a na společné sestavování projektů není prostor a energie, i když zájem a nápady by byly.

Myslím si, že tato forma výuky je velmi obohacující pro učitele. Má více času pozorovat žáky, sledovat jejich reakce chování a učení. Realizací projektu jsem získala cenné zkušenosti, které můžu dále uplatnit v pedagogické praxi. Ověřila jsem si metody práce, o kterých jsem zatím jen četla, při kterých je třeba vést děti tak, aby samy dokázaly něco vytvořit nebo vyřešit. Vést je k samostatnosti a zodpovědnosti, každodenní zdvořilosti, sdílení a fair play, tak jako je trend v námi zkoumaných zemích, kde se děti navzájem neporovnávají. Škola je spíše hrou, a protože není takový tlak na dokonalost, možná mají tak šanci stát se sebevědomějším člověkem. To, že se z utlačované „Popelky“ stane sebevědomá královna se stává jen v pohádkách.

16. Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala problematikou tvorby a realizace projektového dne na 1. stupni ZŠ. Sledovala jsem tyto cíle. Prvním bylo ověřit si v praxi výhody, úskalí a význam projektové výuky z hlediska zapojení učitelského kolektivu, aktivizace žáků, druhým bylo zjistit, jak realizace projektu může přispět k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji dítěte a třetí bylo splnit výstupy- seznámení s jinými zeměmi a dramatické ztvárnění pohádky Popelka, která nás provedla Evropou. Při studiu odborné literatury jsem se dozvěděla, co je to projekt – projektová metoda, projektové vyučování a jaké může být jeho využití v praxi. Seznámila jsem se s díly některých zastánců projektové výuky, jejich pojetí mě obohatilo při práci na vlastním projektu.

Velmi mě zaujala teorie metod aktivního učení a dále metody dramatické výchovy. Právě tyto metody mohou doplňovat a oživit realizaci celého projektu. Prostřednictvím nich může dítě poznávat nejen sebe, ale i druhé, učí se spolupracovat a tvořivě řeší problémy.

Při plánování projektu jsem vycházela z teoretických poznatků, především mě inspirovaly metody, hry a nápady z knih J.Coufalové S. Kořátkové. A dále mě pomohla ke srovnání knih o Popelce studium Didaktiky literární výchovy na PdF UHK a spolupráce s knihovnicí městské knihovny, která mě nasměrovala. Hybnou silou k aktivizaci žáků pak byla dramatizace těchto pohádek.

Celý projekt by nebyl tak dobře zvládnut bez podpory kolegů učitelů, kteří se podíleli na splnění cílů celé projektové dopoledne.

V úvodní hodině byly postupně představeny úkoly na dopoledne a cíl splnění. Směrem k vyšším ročníkům byl tlak na aktivitu volnějši, přesto i v prvním ročníku měli prostor pro samostatné nápady a jejich plnění.

Během tří vyučovacích hodin se plnily aktivity a úkoly, které směřovaly k seznámení s zadaných zemí a sblížení se se svou verzí příběhu.

Hodnocení bylo prováděno rozhovorem, a diagnostikou výsledků činností žáků.

Během realizace jsme se potýkali i s problémy. Neklid při pohybu v prostoru, což rušilo ty, kteří již pracovali. Zpočátku vázlo domlouvání o sestavení prezentace. Spíše vlivem zásahu učitele a nedostatku času na prožití role bylo vidět během dramatizace uzavření se a zjednodušení textu na krátké věty. Projektové jako podnik žákův byl vidět v páté třídě, kde sice nestihli prolnout všechno učivo, ale zaměřili se na dokončení a pochopení matematického počítání.

Realizací projektu byly splněny cíle, které jsem si stanovila ve své diplomové práci. Z vypracovaných prezentací je vidět, kterými informacemi se žáci zabývali, jak se jim podařilo zdůraznit důležité nebo co je zaujalo a také jak tvořili a pracovali. Pokroku v osobnostním a sociálním rozvoji dětí došlo tím, že se jim podařilo spolu komunikovat a sestavit dramatizaci příběhu a rozdělit si role podle svého temperamentu a schopností. Chlapci vzali na sebe zodpovědnost s předvedením představení a děvčata se zabývala více kresebnou a písemnou přípravou prezentace o své zemi.

Projekt neobohatil jen děti. Studium odborné literatury a realizací projektu jsem zjistila další souvislosti mezi teorií a praxí. Nově získaných poznatků chci i nadále využívat ve své pedagogické praxi.

17. Resumé

V diplomové práci s názvem „ Tvorba a realizace projektového dne na 1. stupni ZŠ“ je rozpracován projekt „S Popelkou Evropou“ na téma „ Jak žijí děti ve světě“.

Diplomová práce se skládá ze dvou částí.

V teoretické části vymezují základní pojmy, které se týkají projektové výuky a dále uvádím některé metody dramatické výchovy a aktivního učení, které mě zaujaly a použila jsem je ve svém projektu.

V praktické části jsem popsala tvorbu a realizaci projektu . V tomto projektu jsou použity metody dramatické výchovy a aktivního učení. Tato část je vypracována tak, aby mohla být inspirací kterémukoliv učiteli.

In the dissertation named „ *Creation and realization project day in the 1st level of elementary school*“ is developed project „ *Thought Europe with Cinderella*“ on topic „ *How the children live in the world*“ . The dissertation is comprised by two parts. The aim of the theoretical part is to describe basic concepts of the project teaching and some other analysis of the methods of dramatic education and other methods of active teaching that attracted me and they also found in this section.

In the practical part I suggested and realised the project. In this project are used the methods of dramatic education and active teaching. This part is described in such a way, so that it can be inspired by any teacher.

LITERATURA :

- COUFALOVÁ, Jana: *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2006. 1. vydání. ISBN 80-7168-958 -0
- DLABOLA, Zdeněk: *Projektové vyučování a integrovaná tematická výuka*. Občanské sdružení JOB.
- KASÍKOVÁ, Hana: *Kooperativní učení a vyučování. Teoretické a praktické problémy*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0192-3
- KASÍKOVÁ, Hana: *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-712-1
- KASÍKOVÁ, Hana: *Nastal v naší škole čas projektů? Projektová metoda ve škole a za školou*. Praha, IPOS Arama, 1993.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa a kol.: *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-756-9
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: 2006. 160 s. ISBN 80-210-4142-0
- LITOŠOVÁ, Jaroslava: *Svět kolem nás*. Náchod: Vydavatelství Jaroslava Litošová. Svet.kolemnas@seznam.cz
- MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5.
- MOJŽÍŠEK, Lubomír: *Vyučovací metody*. Praha: SPN, 1975.
- PETROVSKÁ, Kamila: *Projekt jako součást výuky. Metodika pro učitele*. Praha: Sdružení Tereza, 2010. www.terezanet.cz
- PIKE Graham, SELBY David; *Globální výchova*. Grada, Praha 1994, 1. vydání, ISBN 80-85623-98-6
- TOMKOVÁ, Anna, KAŠOVÁ Jitka, DVOŘÁKOVÁ, Markéta: *Učíme v projektech*. Portál: Praha, 2009. 1. vydání. ISBN 978-80-7367-527-1
- VALENTA, Stanislav. : *Projektová metody ve škole a za školou*.
- VRÁNA, Stanislav: *Učebné metody*. Praha: Dědictví Komenského, literární sdružení učitelů v Praze. 3.vydání. 1938.

PRAMENY:

VÍTKOVÁ, Pavla. *Možnosti a meze uplatnění projektového vyučování v současné škole*. [diplomová práce]. Praha: Husitská teologická fakulta Univerzita Karlova v Praze, 2011

Michael Knoll. The Project Method: Its Vocational Education Origin and International Development. *Journal of Industrial Trachet Education*, 1997, ročník 34, č.3 . *VirginiaTech* [online]. Nestr. [cit. 21.11.2014].

Dostupný z: <<http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JITE/v34n3/Knoll.html>>.

KUBÍNOVÁ, Marie. *Projekty (ve vyučování matematice) - cesta k tvořivosti a samostatnosti*. Praha: Univerzita Karlova - Pedagogická fakulta, 2002. 256 s. ISBN 80-7290-088-9. cit.29.11.2014

Dostupný z:

<<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/334/PROJEKTY-VE-VYUCOVANI.html>>.

Wikipedia: *Evropský den jazyků* http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropský_den_jazyků >. [online]. Nestr. [cit. 22.5.2015].

Radek Sárközi,;: *Projektové vyučování - Tipy do výuky* , Projektové vyučování – 2. díl – Charakteristika [online]. Nestr. [cit. 3. 9. 2010].

Dostupný z:

<<http://www.ctenarska-gramotnost.cz/projektove-vyucovani/pv-tipy/projektove-vyucovani-2>) >.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami provedenými k 1. 9. 2007), str. 12

Dostupný z:

< (http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf) >..

SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha č. 1:	1. ročník - Předloha vlajky ČR
Příloha č. 2:	1. ročník - Úryvek a jeho zpracování
Příloha č. 3:	1. ročník - Obrázkové předlohy pro hry a VPC
Příloha č. 4:	1. ročník - Předlohy pro nedokončené kresby
Příloha č. 5:	1. ročník - Nedokončené kresby
Příloha č. 6:	1. ročník - Příprava dramatizace a nácvik písně
Příloha č. 7:	1. ročník - Text písně
Příloha č. 8:	2. ročník - Oznámení o plese (dopis)
Příloha č. 9:	2. ročník - Výroba pexesa
Příloha č. 10:	2. ročník - Slovníček francouzštiny
Příloha č. 11:	2. ročník - O Francii
Příloha č. 12:	2. ročník - Zajímavosti Francie
Příloha č. 13:	2. ročník - Tvorba prezentace
Příloha č. 14:	3. ročník - Slovní zásoba
Příloha č. 15:	3. ročník - Spojené britské království
Příloha č. 16:	3. ročník - Průběh realizace projektu
Příloha č. 17:	4. ročník - Státy EU
Příloha č. 18:	4. ročník - matematika s Popelkou (slovní úlohy)
Příloha č. 19:	4. ročník - Walt Disney
Příloha č. 20:	4. ročník - Posloupnost děje podle obrázků
Příloha č. 21:	5. ročník - Spolková republika Německo
Příloha č. 22:	5. ročník - Zajímavosti Německa
Příloha č. 23:	5. ročník - Příroda v Německu
Příloha č. 24:	5. ročník - fotodokumentace